

scan



4/2018

XXVIII



Z OBSAHU ČÍSLA

80 let ve zdech gynekologické
a porodnické kliniky

Oddělení dětské chirurgie a traumatologie
FN HK – jubilejní rok

Nanoskopie mozku

Aktuality z Ministerstva zdravotnictví



ČASOPIS FAKULTNÍ NEMOCNICE A LÉKAŘSKÉ FAKULTY V HRADCI KRÁLOVÉ

Žáci ZŠ a MŠ při Fakultní nemocnici si připomněli 100 let republiky

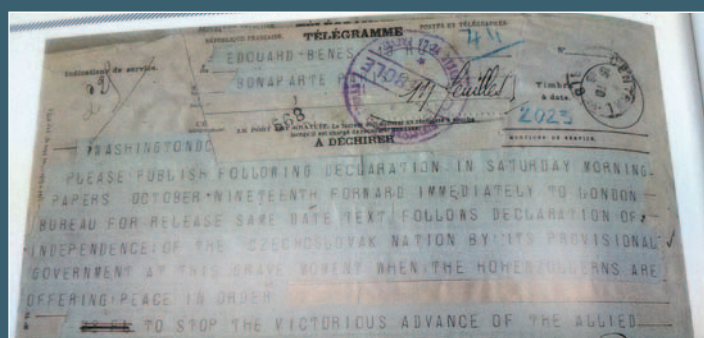
Celý podzim se ve výuce i mimoškolní činnosti žáci seznamovali s okolnostmi a hlavními událostmi spojenými se vznikem Československa před 100 lety. Tomuto výročí byl věnován i Projektový den – 26. října 2018 – ve kterém se žáci všech ročníků zábavnou formou dozvěděli o prvním československém prezidentovi, o putování československých legií z Ruska do vlasti, o významných zakládacích dokumentech samostatné republiky a mnoho dalších zajímavých informací.

Mgr. Helena Bielíková, foto Mgr. Helena Bielíková

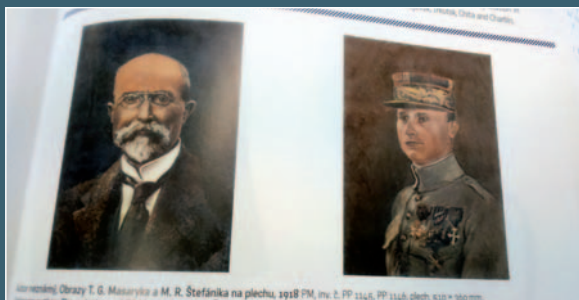


Poznávácí kvíz

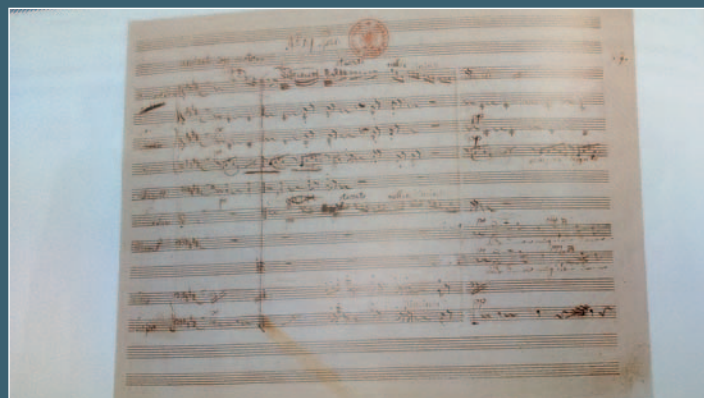
Využití PC při Projektovém dnu



Ukázka z knihy Doteky státnosti (škole věnovala Kancelář prezidenta republiky)



Muži První republiky



Jeden ze státních symbolů – státní hymna

◀ *Foto přední strana: Budova Porodnické a gynekologické kliniky FN HK – foto Ondřej Littera*

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek.

Šéfredaktor: prof. MUDr. Vladimír Maisnar, Ph.D., MBA, editorka: Bc. Iveta Juranová. Adresa redakce: maisnar@fnhk.cz; juranova@lfhk.cuni.cz.

Redakční rada: Ing. V. Bartošová, PhDr. J. Bavor, prof. MUDr. RNDr. M. Červinka, CSc., Mgr. M. Formánek, Mgr. L. Jarešová, Ing. E. Kvapilová, prof. MUDr. J. Mandák, Ph.D., prof. MUDr. V. Palička, CSc., dr. h. c., doc. MUDr. J. Páral, Ph.D., prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., Bc. J. Sochor, prof. MUDr. I. Šteiner, CSc., PhDr. J. Štěpán, Ph.D., Mgr. D. Vaňková, M. Všečetka, doc. MUDr. P. Žáček, Ph.D.

Vydává FN HK a LF UK HK jako čtvrtletník v Nakladatelství ATD Dvůr Králové n. Labem (atd.hk@seznam.cz, tel. 774 167 245)

Ročník XXVIII (2018), č. 4 • Vyrobila tiskárna V&H Print Hlávko s.r.o., Nové Město nad Metují • MK ČR E 11425 • ISSN 1211-295X

(Časopis Scan je zveřejněn též na webových stránkách FN a LF na adrese <http://fnhk.cz> v kapitole O fakultní nemocnici a <http://lfhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby – Časopisy a www.facebook.com/Scan.casopis.FNHK.LFHK)

Pokyny pro autory: Text příspěvku odevzdávejte elektronicky, zpracovaný v editoru Microsoft Word. Doprovodný obrazový materiál nevkládějte do textu, ale pošlejte samostatně. Kontaktní adresy: maisnar@fnhk.cz; juranova@lfhk.cuni.cz

OBSAH

Žáci ZŠ a MŠ při Fakultní nemocnici si připomněli 100 let republiky	2
Slovo ředitele	4
S výukou zvýšeného počtu studentů pomohou simulátory a virtuální pacienti	5
Slovo děkana	5

AKTUALITY

Noví vedoucí pracovníci	6
Jmenovací řízení	7
Devadesát let zpátky v čase	8
80 let ve zdech porodnické a gynekologické kliniky	9
Oddělení dětské chirurgie a traumatologie FN HK – jubilejní rok	12

VĚDA A VÝZKUM

XVII. pracovní konference na téma monoklonálních gamapatí	14
XVI. soudnělékařský den pro OČTŘ	15
Hradecké virologické dny 2018 – XXII. Celostátní konference virologů	16
Ředitel FN HK udělil u příležitosti 90. výročí otevření areálu nemocnice pamětní listy	17
XXII. Sazamův den – Zdravý úsměv	18
Odborné akce	18
XXIV. královéhradecké ošetrovatelské dny	19
Nanoskopie mozku	20
Fakultní nemocnice Hradec Králové otevřela pro pacienty unikátní Plicní park	21

INFORMACE, ZAJÍMAVOSTI

Aktuality z Ministerstva zdravotnictví	22
Humor léčí	22
Hradec Králové ve fotografiích – Josef Škoda	23
Ostrov jasných hvězd, výtečných humrů a „...fumari“	25
Ohlédnutí J. Bavora	27
Osvěta v obrazech	28
Kam za kulturou	30

EDITORIAL

Vážení a milí čtenáři,
poslední letošní číslo Scanu, které jste právě otevřeli, uzavírá již jeho 28. ročník, jehož obsah byl tentokrát výrazně ovlivněn oslavami 90. výročí otevření areálu Fakultní nemocnice v Hradci Králové. V souvislosti s proběhlými oslavami je jistě potěšitelnou skutečností, že Fakultní nemocnice Hradec Králové získala v rámci projektu Nemocnice ČR 2018 první místa dokonce v několika hodnocených kategoriích. FN HK vyhrála mezi fakultními nemocnicemi v oblastech Bezpečnost a spokojenost hospitalizovaných pacientů, Bezpečnost a spokojenost zaměstnanců a také v oblasti Finanční zdraví nemocnic. První místo získala FN HK také mezi fakultními nemocnicemi v oblasti Nemocnice pro živost, která byla hodnocena na základě otázky, jak často se personál nemocnice při komunikaci s pacienty usmívá. Průzkumu se přitom zúčastnilo celkem 155 nemocnic s akutními lůžky z celé České republiky. Nezbývá tedy než doufat, že si naše Fakultní nemocnice takto vysoký kredit mezi pacienty i vlastními zaměstnanci nadále udrží. Situace ve zdravotnictví totiž není vůbec dobrá a naděje na brzké zlepšení nejsou veliké. Zejména ocenění vysokoškolských učitelů, na které by měly být do budoucna kladeny mnohem vyšší nároky spojené s požadovaným navýšením studentů lékařských fakult, zdaleka nedosahuje úrovně odpovídající požadované kvalitě poskytovaného vzdělání.

V aktuálním čísle Scanu samozřejmě najdete všechny jeho pravidelné rubriky. Z klinických pracovišť připravila svůj příspěvek k 80. výročí vlastní budovy Porodnická a gynekologická klinika. Myslím, že Vás stejně jako mne zaujme srovnání historického a současného vybavení na průvodních fotografiích. Druhým pracovištěm, které se ve svém příspěvku k výročí založení nemocnice zabývá vlastními dvěma výročími, které oslavilo v tomto roce, je Oddělení dětské chirurgie a traumatologie. V uplynulém období proběhla ale i řada odborných a společenských akcí, s jejichž průběhem se budete moci seznámit v příspěvcích, které pro Vás jejich autoři připravili. Současný Scan si již nedokážu představit bez příspěvků úzce spolupracujícího Muzea východních Čech, nezapomněli jsme ani na cestopisný příspěvek, tentokrát z jednoho z ostrovů v Jaderském moři.

Je konec roku, proto mi dovolu, abych na tomto místě poděkoval svým nejbližším spolupracovníkům, kterými jsou paní Bc. Iveta Juranová a pan Miroslav Všečeka, za perfektní spolupráci při přípravě jak tohoto čísla, tak čísel předchozích a doufám, že i řady čísel budoucích. Na tomto místě musím připomenout, že jsme v tomto roce dovršili již 5 let společně, a myslím, že celkem úspěšné práce. Definitivní zhodnocení nechávám samozřejmě na vás čtenáři, ale sám mám ze současného stavu Scanu dobrý pocit a jsem rád, že ho se mnou sdílí jak vedení FN HK, tak i LF HK. Je to pro celou redakci dobrá motivace, abychom se snažili „nastavenou lafku“ alespoň udržet, když ne dále zvýšit.

Na závěr bych chtěl všem čtenářům Scanu za celou redakci popřát příjemné prožití blížících se vánočních svátků a úspěšný vstup do nového roku.

-mai-



Konec roku.....

Zdá se nemožné, abych se v končícím roce 2018 znovu alespoň krátce nevrátil k 90. výročí vzniku areálu dnešní Fakultní nemocnice. Kostrbatý název, který se snaží přesněji charakterizovat, co se vlastně před devadesáti lety stalo. Nešlo tehdy o fakultní nemocnici (byť zanedlouho začali osvěceni a moudří přednostové pracovišť o vzniku fakulty v Hradci králové přemýšlet a připravovat pro ni půdu). Šlo o jednu z nejlepších okresních nemocnic té doby, byť dnešní pohled na její vybavení vyvolává nostalgické úsměvy a překvapení. Z dnešního pohledu jen minimální technické vybavení, velké společné pokoje, žádné monitory, žádné infusní pumpy, žádné narkotisační soupravy, žádné endoskopické věže, žádné robotické přístroje. A přesto dělali špičkovou medicínu (samozřejmě že z pohledu té doby). Ano, je to v lidech. V jejich erudici, v jejich snaze, v jejich nadšení, v jejich touze dělat vše nejlépe, v jejich snaze pomáhat nemocným, v jejich úsilí rozvíjet obor ale i celou nemocnici. Měli jsme skvělé předchůdce, aktivní, neúnavné, s vizionářskými představami a se snahou posunout obor a celou medicínu kupředu i ve skromných podmínkách a za cenu uskrovnění se. Když se znovu vrátím ke vzniku Lékařské fakulty, tak ilustrativní jsou obrázky studentů, natlačených v posluchárnách a sedících na jednoduchých stoličkách, které se mnohdy donesli sebou. Dnes je jiná doba. Chceme (napřed) perfektní vybavení a pak teprve budeme rozvíjet. Mnohdy to jinak nejde. Doba je jiná. Technika a peníze ovládají medicínu.

Ale přesto mám – a jistě nejen já – obrovské potěšení a zadostiučinění, že pořád máme skvělé lidi. Na počest výročí jsme uspořádali společenský večer. Samozřejmě hlavním důvodem setkání bylo připomenutí výročí nemocnice a jsem rád, že spolu s námi si ho připomněli i milí hosté.

Ale i počet našich zaměstnanců, kteří přijali pozvání, byl nebyvalý. Sešlo se nás opravdu hodně – nikdo nevíme, kolik přesně, protože jsme vstup nekontrolovali, ale zaplnili jsme největší sály ve městě. A pokud to mohu posoudit, tak jsme se dobře bavili. To byl jeden ze dvou hlavních důvodů, proč se celé setkání konalo. Dát se dohromady, alespoň na chvíli zapomenout na přetížení, vyhoření, nervositu a uvolnit se, pobavit a setkat se i mimo pracoviště. Obávám se, že těch setkávání se mimo pracoviště, klinických večírků či „normálních“ společných posezení ubývá. Je to škoda. Tím druhým hlavním důvodem večera bylo alespoň symbolické ocenění těch, kteří tady již dlouho pracují a kteří pro Fakultní nemocnici a pro její rozvoj – a především pro její pacienty udělali velký kus práce. Dlouho jsme přemýšleli, jak vybrat oceněné. Jsem si samozřejmě vědom, že ocenění si zaslouží stovky dalších. To ale technicky nešlo, a tak jsme požádali všechna pracoviště, aby sama navrhla někoho, kdo si to podle jejich názoru zaslouží. Obrovsky mne potěšilo, že soubor navržených byl velmi různorodý. Nebyli to jen mnohaletí přednostové (kteří by si to jistě také zasloužili), ale navržení byli z všech kategorií. Je to správné. Medicína je týmová práce a provoz nemocnice je snad ještě více založen na spolupráci všech kategorií. Nemůžeme existovat bez vynikajících lékařů, ale i sester, sanitářů, pro-

vozních pracovníků, kuchařů, bez povozu prádelny. Nebyli bychom nejkrásnější fakultní nemocnicí, kdybychom neměli krásně upravené trávníky a keře, potřebujeme všechny kategorie pracovníků. Je dobře, že jsme mohli alespoň některé z nich ocenit a připomenout si to.

Blíží se konec roku, a tak je správné, abych všem zaměstnancům za jejich práci v končícím roce poděkoval. Nebyl to rok lehký. Měli jsme jednu z nejvyšších pracovních neschopností v historii a při deficitu lékařů i sester to dramaticky komplikovalo situaci. Museli jsme z těchto důvodů několikrát uzavřít provoz části lůžek a omezit provoz pracovišť. To ve své podstatě není dobře. Pacienti nás potřebují a když péči o ně odložíme, stejně se k nám vrátí a jen ty problémy „hrneme před sebou“. Někdy to ale jinak nešlo. Děkuji tedy všem, kteří i v tom nelehkém prostředí a situaci prokázali velkou snahu, úsilí a ochotu a pomohli tomu, že jsme to zvládli. Jsme ale vyčerpanější a občas nervosnější. Nenechme si zkazit úspěchy a krásnou a úspěšnou devadesátiletou historii skvělé Fakultní nemocnice – ani ti před námi to neměli jednoduché, ale dokázali to. My to jistě dokážeme také.

Přeji Vám krásné Adventní období, naplněné sváteční atmosférou a klidem. Nechme alespoň pro toto období starosti stranou a užíjme si rodinnou pohodu, vůni Vánočního pečiva a radost dětí pod stromečkem. Připomeňme si ve Vánočním období vše dobré, vše, co se nám podařilo, připomeňme si, komu jsme pomohli, a hlavně kdo pomohl nám a budme vděční. Život nemohou a nesmí být jen starosti. Přeji Vám krásné a požehnané Vánoční svátky a vše dobré.

S úctou ke všem zaměstnancům Fakultní nemocnice

Vladimír Palička



S výukou zvýšeného počtu studentů pomohou simulátory a virtuální pacienti

Vedení Lékařské fakulty v Hradci Králové, spolu s vedením akademického senátu a zástupci studentů se i letos zúčastnilo každoročního setkání zástupců devíti lékařských fakult z České republiky a čtyř fakult ze Slovenska, pořádaného v tomto roce v Brně v prvním listopadovém týdnu. Pozvání na toto setkání přijali i zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Při plenárním zasedání a jednáních v jednotlivých sekcích byly diskutovány současné problémy výuky na lékařských fakultách, možnosti financování a návrhy možných řešení. Děkani českých lékařských fakult vydali společné prohlášení, ve kterém vítají a oceňují přístup Ministerstva zdravotnictví i Ministerstva školství. Finanční prostředky schválené v rámci dlouhodobého vládního programu budou přiděleny přímo lékařským fakultám bez toho, aby došlo ke krácení ostatních finančních zdrojů. Asociace děkanů ČR zároveň v prohlášení připomíná, že bez odpovídajícího navýšení rozpočtů by lékařské fakulty nebyly schopny zajistit svoje fungování, což by v důsledku znamenalo ohrožení budoucí dostupnosti lékařské péče v ČR.

Na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové jsou již v plném proudu přípravy na navýšení počtu studentů do programu Všeobecné lékařství. Děkan fakulty prof. MUDr. Jiří Mandák k tomu uvedl: „V první fázi je analyzována současná situace. Do tohoto detailního mapování stavu jsou zahrnuta všechna fakultní pracoviště. Je hodnocen způsob a metody výuky, personální i prostorové podmínky. Jsou diskutovány návrhy možných změn a možností řešení úkolu. Do diskuze jsou zapojeni nejen akademičtí pracovníci, ale i studenti. Se změnou způsobu výuky budoucích lékařů, především výuky nezbytných praktických dovedností efektivním moderním způsobem pomůže připravované simulační centrum.“

Nové simulační centrum vzniká v budově teoretických ústavů v Šimkově ulici a jeho vybavení je financováno celkem 50 miliony korun ze strukturálních fondů FANTOM a Podpora rozvoje studijního prostředí. „Vybavení centra umožní navštívit nejen základní úkony typu resuscitace, aplikace léčiv injekční formou, odběr tělních tekutin, šicí techniky atp. na jednoduchých fantomech, ale v pokročilejší verzi, po zvládnutí základních úkonů, budou studenti moci provádět i simulovaný urgentní příjem, stanovit diagnózu a samozřejmě provést i léčbu na velmi sofistikovaném patientském simulátoru SimMan 3G,“ sdělil proděkan pro technický rozvoj a informatiku doc. Josef Hanuš.

Simulátor SimMan3G je složité softwarově řízené zařízení, které je schopné věrně simulovat nejen typické příznaky různých onemocnění včetně odpovídajících biosignálů, jako je pocení, zvýšení tělesné teploty apod., ale poskytuje i zpětnou vazbu o úspěšnosti zvolené léčby, a to vše i formou hlasové reakce. Další neméně důležitou součástí centra jsou výukové simulátory či v praxi používané přístroje v kombinaci s fantomy, které slouží k nácviku provádění vyšetřovacích a zobrazovacích metod jako je např. ultrazvuk, výpočetní tomografie (CT), magnetické rezonanční zobrazování (MRI) a další. -red-



Vážené čtenářky, vážení čtenáři, připadá mi, že to bylo teprve včera, kdy mě pracovníci redakce poprvé oslovili, zda bych nenapsal pár slov do předchozího Scanu.

A už tady máme jeho další číslo...

Čas, ten neúprosný vládce nade vším, běží nějak příliš rychle. Vždyť ještě nedoznely příjemné pocity z prosluněného léta, zasahujícího letos dlouho do kalendářního podzimu, a obchody již mají vánoční výzdobu a mnohé z nás začíná zachvacovat předvánoční nákupní horečka. Nějak se s letošním skokem z léta přímo do vánočních příprav a blížící se zimy nemohu ještě srovnat. A nejen já, ale i řada mých kolegů a blízkých.

Možná je to také tím, že nám na velké přemýšlení při stále větším pracovním vytížení prostě nezbyvá čas. Každodenní pracovní činnost je stále náročnější, úkoly složitější a požadavky stále vyšší. A nadřízené orgány a instituce nám k rozjímání nad šálkem kávy opravdu nedopřávají času. Úkolů, na nás kladených, je stále víc. A některé z nich jsou opravdu důležité a opravdu velké.

Například vládní výzva „Dlouhodobé finanční opatření k navýšení kapacit lékařských fakult ČR“ k navýšení počtu studentů všeobecného lékařství. Konečným výsledkem v následujících letech by mělo být zajištění dostatečného počtu lékařů v naší zemi. Řešení tohoto úkolu, i přes finanční podporu, však vyžaduje značné úsilí. Úsilí nás všech, všech zaměstnanců i studentů. Na jednoduché navýšení počtu studentů totiž nemáme prostorové ani personální kapacity. Proto musíme zmapovat současnou situaci a společně postupně uplatnit taková opatření, abychom mohli tento vládní úkol splnit. Už teď však víme, že to nebude jednoduché.

Dalším velkým úkolem, k jehož vyřešení však vede stále dlouhá cesta, je dostavba univerzitního kampusu. Pro celou řadu administrativních a právních průtahů jsme, bohužel, znovu na začátku. Změna územního plánu, nová projektová dokumentace, další schvalovací řízení a vypořádávání se s řadou problémů, přes naše vynaložené úsilí, pouze přidává vrásky na čele. Ale jak kdysi kdosi řekl, problémy jsou od toho, abychom je vyřešili.

Proto i já věřím, že se na nás, při našem společném úsilí, štěstí usměje. Že se nám podaří všechny problémy vyřešit a nakonec nám zbyde i trochu času na nákupy dárků, předvánoční přípravy a adventní rozjímání.

Dámy a pánové, přeji Vám jen vše dobré.

Jiří Mandák

Noví vedoucí pracovníci

MUDr. Petr Hájek, Ph.D. přednosta Ústavu anatomie LF HK



MUDr. Petr Hájek, Ph.D. se narodil 28. 4. 1972 v Praze. Maturoval na Gymnáziu J. K. Tyla v Hradci Králové a v roce 1997 absolvoval Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Hradci Králové, obor Všeobecné lékařství. V roce 2008 úspěšně ukončil postgraduální doktorské studium s tématem „Histochemické změny po účinku vysoce toxických inhibitorů cholinesteráz ve vybraných částech centrální a periferní nervové soustavy“. Ve výzkumné činnosti spolupracoval s katedrou toxikologie FVZ UO, Fakultou strojní TUL, s anatomickým ústavem 3. LF UK a dalšími subjekty.

Na Ústavu anatomie LF UK v Hradci Králové vyučuje MUDr. Hájek od roku 1999. Ve všech oborech vyučovaných na LFHK vedl praktická cvičení z anatomie v českém i anglickém jazyce a podílel se na přednáškovém programu. Je garantem volitelného předmětu Vybrané kapitoly z topografické anatomie. Zhruba 10 let je zkoušejícím pro rigorózní zkoušku z anatomie v oboru všeobecné lékařství v českém i anglickém jazyce. V letech 2000 - 2004 byl členem přijímací komise pro bakalářské studium. Působil jako školitel pregraduálních studentů pro SVOČ i jako školitel specialista v postgraduálním studiu. Psal oponentury bakalářských prací a grantových projektů UK, je spoluautorem 2 monografií.

Od r. 2003 vykonával MUDr. Hájek funkci tajemníka na zdejšímu ústavu anatomie. Kromě pedagogické činnosti se věnoval organizační práci v praktické výuce a provozu, spravoval webové stránky ústavu, server Moodle a fotoarchív ústavu. Stál v popředí inovace výuky, byl řešitelem grantů FRVŠ, zavedl seminární práce z pitevních cvičení, na internetu publikoval množství elektronických kurzů a 9 elektronických učebnic.

Petr Hájek má pestré mimopracovní aktivity, především hudbu, amatérské divadlo, publicistiku, turistiku všeho druhu, deskové hry a další sportovní a kulturní zájmy. S láskou se věnuje výchově svých 4 dětí, z nichž nejstarší letos nastupuje na 3. lékařskou fakultu UK.

doc. MUDr. Petr Hejna, Ph.D., MBA proděkan pro vědeckou činnost LF HK



Narodil se v roce 1979 v Chrudimí. Po maturitě na Reálném gymnáziu v Broumově v letech 1997 až 2003 studoval na Lékařské fakultě v Hradci Králové, kterou ukončil s vyznamenáním. O obor soudního lékařství se zajímal již během svého studia, a proto byl velmi potěšen, když po své promoci mohl nastoupit na zdejší Ústav soudního lékařství.

Mezi oblastí jeho zájmu patří studium mechanismů zraňujících krční orgány při dušení, čemuž se věnoval i ve své doktorandské práci. V roce 2014 se v oboru patologie a soud-

ní lékařství habilitoval. Ve svých vědeckých a výzkumných pracích, z nichž byla téměř polovina uveřejněna v zahraničí, se věnoval a nadále věnuje problematice prochlazení organismu, uhoření, balistice, utonutí a otázkám náhlé smrti v dětském věku. Tato skutečnost mu umožnila spolupráci s několika špičkovými pracovišti soudního lékařství ve Švýcarsku a Německu. Jeho výsledky v oblasti studia střelných poranění ocenil ředitel Kriminalistického ústavu v Praze, který ho v roce 2008 jmenoval členem vědecké rady v balistické sekci této instituce. V roce 2010 byl zvolen členem výboru České společnosti soudního lékařství a soudní toxikologie. Za svou publikační aktivitu na jaře 2010 obdržel Cenu primátora města Hradce Králové za studentskou tvůrčí práci.

Společně se svými kolegy by chtěl vytvořit moderní pracoviště evropské úrovně. Mezi jejich další společné cíle patří extenzivní výzkumná a publikační činnost, rozšíření zahraniční spolupráce a především rozšíření a zkvalitnění celého komplexu služeb pro orgány činné v trestním řízení.

doc. MUDr. Vladimír Koblížek, Ph.D. přednosta Plicní kliniky



Vladimír Koblížek se narodil v 1970 v Hradci Králové v učitelské rodině spolu s dalšími dvěma sourozenci. Vladimír Koblížek je ženatý. S manželkou Radkou mají 21letou dceru a 16letého syna.

Po studiu na hradeckém gymnáziu Šimkova ulice absolvoval doslova na stejné ulici Lékařskou fakultu. Promoval ze všeobecného lékařství v roce 1994. Týden po promoci nastoupil na interní oddělení opečenské nemocnice. Čtyřletý pobyt v malé nemocnici ho velmi ovlivnil. Zejména jeho kolegové, Leoš Ždánský a Zdeněk Zilvar, mu pomohli nahlédnout do reálného života „venkovského“ lékaře. Po první atestaci (z vnitřního lékařství v roce 1997) nastoupil v červenci 1998 na TRN kliniku Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Od roku 2002 se stal asistentem Katedry interních oborů. Ve stejném roce atestoval z oboru pneumoftizeologie. V letech 2005, 2008 a 2009 postupně získal primářskou licenci v oboru Pneumologie, licenci pro Spánkovou medicínu a licenci pro Intervenční bronchoskopii. V roce 2011 úspěšně ukončil doktorské studium. Rok nato (2012) získal evropskou atestaci v oboru respirační medicíny dospělých. V roce 2017 habilitoval.

Kromě zkušeností v České republice byl Vladimír Koblížek na několika kratších zahraničních stážích ve Velké Británii, Německu a USA.

Vladimír Koblížek je členem České pneumologické a fti-zeologické společnosti. Od roku 2008 působil ve Výboru společnosti a stal se předsedou Sekce chorob s bronchiální obstrukcí. Letos byl zvolen vědeckým sekretářem. Vladimír Koblížek je členem Evropské respirační společnosti (působí jako člen ERS TASK FORCE, Alpha-1 antitrypsin deficiency TF-2015-01).

Vladimír Koblížek je od roku 2013 odborným garantem České multicentrické výzkumné databáze CHOPN při ČPFŠ. Od roku 2017 je krajským konzultantem pro tuberkulózu a od roku 2018 je vědeckým pracovníkem Ústavu zdravotnických informací a statistiky.

Vladimír Koblížek má v současnosti více jak 20 publikací v časopisu s impakt faktorem (h-index 7), počet citací dle WoS dosahuje 130. Je hlavním autorem 2 a spoluautorem dalších 14 monografií. Současně publikoval dalších 60 článků (česky či anglicky) v recenzovaných časopisech.

V centru odborného zájmu Vladimíra Koblížka jsou bronchiální obstrukce, zejména chronická obstrukční plicní nemoc, cévní onemocnění plic a intervenční bronchoskopie. V těchto oblastech dosáhl, spolu s kolektivem kolegů, několika významných tuzemských i zahraničních ocenění.

Hlavním cílem Vladimíra Koblížka ve funkci přednosta Plicní kliniky je udržení vysoké kvality léčebně-preventivní péče, rozšíření nevyhovujících lůžkových kapacit včetně zavedení izolačních lůžek pro závažné respirační infekce, inovace edukačních programů a postupné zvýšení vědeckého a publikačního potenciálu pracoviště.

Prof. MUDr. Hana Langrová, Ph.D., FEBO prodělkanka pro výuku všeobecného lékařství LF HK



Od r. 1995, kdy ukončila studium na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové v oboru všeobecné lékařství, pracuje na Oční klinice, kde působí jako zástupce přednosta pro výuku. V roce 1999 získala titul Ph.D., v r. 2004 byla jmenována docentkou, v roce 2012 profesorkou v oboru oftalmologie.

Specializační zkoušku v oboru oftalmologie I. stupně složila v r. 1998, specializační zkoušku v oboru oftalmologie II. stupně v r. 2005, EU atestaci „Fellow of European Board of Ophthalmology“ získala v r. 2013 a Diplom celoživotního vzdělávání lékařů v r. 2014.

Je předním odborníkem v oblasti elektrofyziologie zraku a vrozených onemocnění sítnice a zrakového nervu, je vedoucí lékařkou Poradny pro vrozená onemocnění sítnice a elektrofyziologické laboratoře. Na domácím pracovišti navázala na práci profesorů Vanýska, Svěráka a Peregrina. V r. 2007 získala finanční prostředky na modernizaci přístrojového vybavení a nákup multifunkčního elektrofyziologického systému a s podporou vedení kliniky zajistila rozšíření a přestavbu laboratoře. Poradna pro vrozená onemocnění

sítnice a elektrofyziologická laboratoř je předním specializovaným pracovištěm svého druhu a poskytuje superkonziliární péči pacientům z celé republiky. Úspěšně spolupracuje již od roku 1997 s profesorem Dr. med. Eberhartem Zrennerem, dr. h. c. mult. z Oční kliniky Karls-Eberhardtovy Univerzity v Tübingenu v Německu, kde absolvovala několik studijních pobytů a podílela se na rozvoji nových elektrofyziologických metod a jejich zavedení do klinické praxe. Dlouhodobě spolupracuje také s Makulárním a sítnicovým centrem Všeobecné fakultní nemocnice v Praze na diagnostice vrozených chorob sítnice a na stanovení korelace mezi genotypem a fenotypem u některých dystrofií sítnice (Retinitis pigmentosa, Star-gardtova choroba, choroideremie, aj.).

V oftalmochirurgii se specializuje na operace šedého zákalu a plastické operace víček. Věnuje se také onemocněním povrchu oka se zaměřením na syndrom suchého oka, dlouhodobě spolupracovala se Stomatologickou a II. interní gastroenterologickou klinikou na léčbě pacientů s primárním i sekundárním Sjögrenovým syndromem a se IV. interní hematologickou klinikou při léčbě očních komplikací nemocných po transplantaci kostní dřeně. Dále se zabývá problematikou nitroočních zánětů (uveitid).

Je autorkou a spoluautorkou celkem 15 kapitol v monografiích, 70 publikací, z toho 28 s IF, s H-indexem 10 a prezentovala více než 120 přednášek na kongresech a sympoziích u nás i v zahraničí. Za své publikace byla oceněna cenou prof. Vanýska za nejlepší práci publikovanou lékařem do 35 let.

Je řešitelkou nebo spoluřešitelkou 14 grantových projektů (AZV, IGAMZ ČR, GAČR, FRVŠ, Institucionální podpora FNHK) z nichž řada se zabývala léčbou pacientů suchou formou věkem podmíněné makulární degenerace rheohe-maferézou, která byla ve FN Hradec Králové zavedena jako na prvním pracovišti v ČR ve spolupráci se IV. interní hematologickou klinikou, a dosud zajistila léčbu více než 70 pacientů. Je spoluautorkou patentu č. 305387 B6: „Propojovací zařízení přístrojů pro extrakorporální eliminace.“

Je členkou České lékařské společnosti JEP, České oftalmologické společnosti a Akreditační komise MZ ČR, do r. 2015 byla také členkou oborové komise IGA MZd ČR. Na domácím pracovišti je členkou oborové rady v oboru Oční lékařství, komise pro státní doktorské zkoušky a komise pro obhajoby disertačních prací v doktorském studijním programu všeobecné lékařství pro obor Oční lékařství a školitelkou postgraduálních studentů.

Je vdaná, má dvě děti a ve volném čase se věnuje sportu a cestování.

JMENOVAČÍ ŘÍZENÍ

doc. MUDr. Jan Laco, Ph.D. (Fingerlandův ústav patologie LF a FN HK)

byl dne 14. 6. 2018 jmenován profesorem v oboru Patologie.

Název přednášky: Nádory hlavy a krku pohledem 21. století – koncepce vědecké práce a výuky v patologii.

Gratulujeme!

Devadesát let zpátky v čase



Pohled do areálu nemocnice, 40. léta 20. století

Přes obtížnou společenskou a politickou situaci počátku čtyřicátých let pokračovala v královéhradecké nemocnici další výstavba. V roce 1940 se v areálu nemocnice podařilo zřídit nemocniční ústavní lékárnu. V témže roce se podařilo získat ještě povolení k přístavbě infekčního pavilonu a k adaptaci hospodářské budovy. Proběhla také adaptace a přístavba prosektury. V letech 1941 až 1942 byl projekt nástavby hospodářské budovy realizován, zahrnoval přístavbu druhého a třetího patra nad oběma křídly budovy a výstavbu centrálního skladiště pro uskladnění provozního materiálu. V roce 1942 však došlo na území Protektorátu Čechy a Morava k výraznému omezení stavební činnosti. Zastavily se tak práce i na projektech v areálu královéhradecké nemocnice a tento zákaz postihl přístavbu rozestavěného křídla infekčního pavilonu. Stavební rozvoj nemocnice pokračoval až po skončení války.

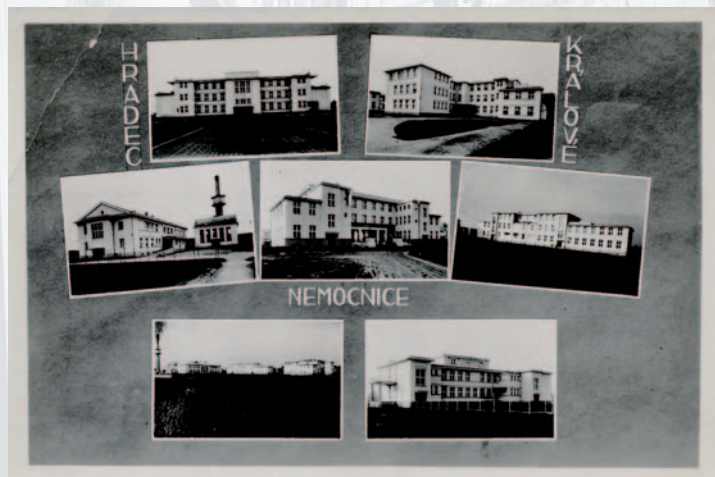
PhDr. Pavla Koritenská, Muzeum východních Čech
v Hradci Králové
foto Sběrka MVČ



Pohlednice Okresní nemocnice v Hradci Králové



Pohlednice Okresní nemocnice, 40. léta 20. století



Pohlednice Okresní nemocnice v Hradci Králové



Pohlednice Okresní nemocnice v Hradci Králové

80 let ve zdech porodnické a gynekologické kliniky

aneb quo vadis v péči o ženu v Hradci Králové?

J. Špaček¹, P. Koritenská², I. Liebichová¹

¹ Porodnická a gynekologická klinika, LF a FN v Hradci Králové, přednosta prof. MUDr. Jiří Špaček, Ph.D., IFEPAG

² Muzeum východních Čech v Hradci Králové



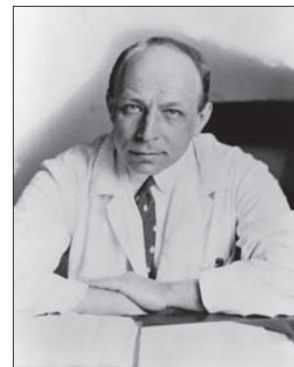
Budova Porodnické a gynekologické kliniky v roce 2018

Nedávno jsme oslavili nádherné stoleté výročí ČSR a vzápětí devadesát let od otevření areálu Fakultní nemocnice. A když bychom pokračovali, byla by chyba nezmínit alespoň jedny osmdesátiny. Před pěti roky jsme napsali článek 85 let samostatného porodnicko-gynekologického oddělení v Hradci Králové a 75 let budovy porodnické a gynekologické kliniky (Špaček, Liebichová, Tošner). Uplynulo dalších pět let, budova kliniky letos slaví osmdesátku a my cítíme potřebu některá základní fakta připomenout a říci něco dalšího.

Náš příběh začíná na půdě dnešní fakultní nemocnice, kdy zde v roce 1928 vzniklo porodnicko-gynekologické oddělení (spolu se vznikem nemocnice) a slaví stejně jako ona tento rok také devadesáté výročí. Historicky bývala gynekologie vždy v područí chirurgie a toto schéma bylo stejné i v Hradci Králové. Porodnicko-gynekologické oddělení se nacházelo

ve druhém poschodí tehdy nově postaveného pavilonu chirurgie (budova dnešní ortopedické kliniky). Přestože prostory byly omezené a vybavení velmi chudé, již po prvním roce došlo k poklesu perinatální úmrtnosti (počet plodů mrtvých narozených a zemřelých do 7 dnů po porodu na 1 000 narozených dětí) ze 148,85 ‰ na 49 ‰. Pro srovnání perinatální úmrtnost v roce 2017 byla v ČR 4,7 ‰

Historie naší budovy však začíná již v roce 1925, kdy okresní správní komise schválila výstavbu nové nemocni-



Primář MUDr. Jaroslav Jung (1896–1937)

ce, ve které bylo s tímto pavilonem počítáno. Světová hospodářská krize byla brzdou a samotná výstavba naší budovy probíhala až v letech 1936–1937. Projektantem byl ing. arch. Bedřich Adámek z Prahy a investici (tehdy za 6 miliónů korun) realizovala firma Jan Mádlík a Jan Včelák. Slavnostní otevření se konalo 19. dubna 1938. Jednalo se o dvojpavilon, kdy v jedné části bylo oddělení gynekologicko-porodnické a ve druhé dermatovenerologie. Po vzniku lékařské fakulty byla také tato pracoviště povýšena na úroveň klinik. Kožní kliniku v roce 1956 vystřídala stomatologie, která zde setrvala až do roku 2003. Týž rok byla zahájena dlouhodobě plánovaná rekonstrukce.

Genius loci našeho pracoviště souvisí s funkcionalistickým pojetím a budova kliniky v sobě proklukuje i charakter města. Dominují široké ulice a velkorysost. Pracujeme tam, kde je dostatek prostoru a vše je stále na dosah. Atmosféru dotváří i pískovcová socha zdravotní sestry s dítětem v náručí, jejímiž autory jsou Jan a Marie Wagnerovi. Stojí uprostřed okrasných dřevin, na travnatém ostrůvku před vchodem na porodnici a její distingo- vanost je nápadná. Možnost klidu a ticha v těsné blízkosti provozu, mnohdy přesahujícího mantinely únosnosti, jakoby umocňuje význam těch nejzákladnějších hodnot.

Za 80 let existence prošly touto budovou tisíce pacientek, pracoviště vychovalo řadu odborníků, vznikly stovky vědeckých prací. Vše se odvíjí a je postaveno na týmové spolupráci, obrovská zásluha patří porodním asistentkám, zdravotním sestrám, ale i ostatnímu personálu. Od roku 1938 se zde vystřídalo 10 přednostů (Jung, Šebek, Maršálek, Pazourek, Vácha, Chalupa, Kohoutek, Štěpán, Tošner, Špaček). Zmíníme-li jméno prvního z nich, vidíme před sebou příběh muže, který se velkou měrou zasloužil, aby to všechno vzniklo, a je velkým paradoxem, že se primář Jung ani slavnostního otevření nedočkal. Zemřel ve 41 letech, generalizovaná infekce vedla ke zhoršení srdeční choroby a předčasnému úmrtí. Jeho zásluhy připomíná pamětní deska od akademického sochaře Josefa Škody, která je umístěna v sekretariátu.

A co se odehrává za zdmi tohoto zařízení v této době?



Budova chirurgie – 30. léta 20. století



Dvojpavilon gynekologicko-porodnický a pro nemoci kožní a pohlavní – 40. léta 20. století

Fungujeme jako městská porodnice, jsme vysoce specializovaným onkogynekologickým a perinatologickým centrem, průběžně se potýkáme s nedostatečnou kapacitou porodního sálu, staráme se o komplikované urogynekologické případy, máme akreditace včetně těch evropských. Ohledně léčby neplodnosti velmi úzce spolupracujeme s nestátním zařízením Sanus, probíhá zde výzkum, v plánu jsou další habilitace, probíhají jmenovací řízení, atd. Jinými slovy zabezpečujeme péči o ženu v celé své šíři a vědecký výkon pracoviště je hodnocen v současné době jako mimořádný.

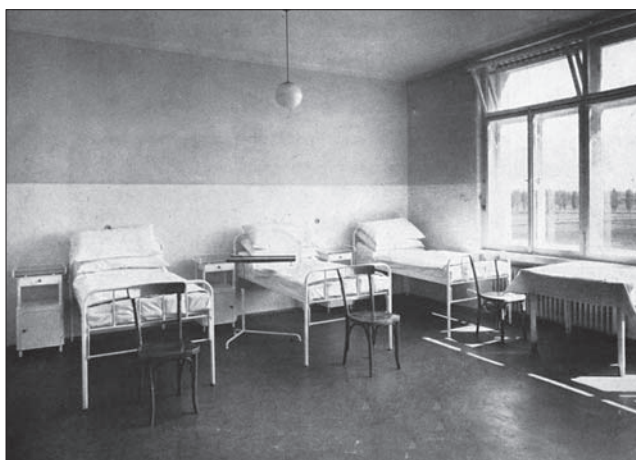
A jaký máme momentální pocit, jaká panuje na klinice atmosféra? Co aktuálně pocítují naši zaměstnanci? Převládá



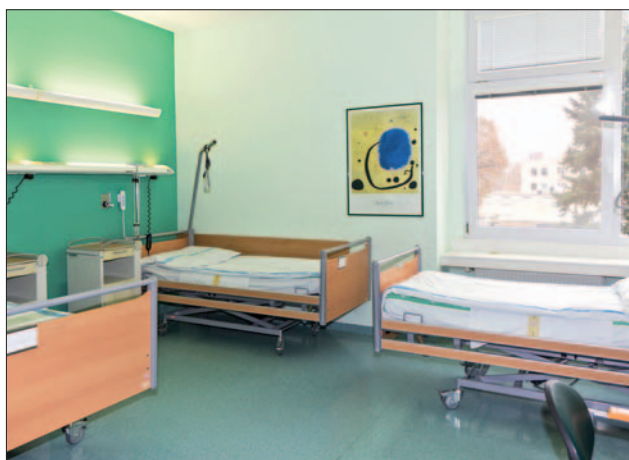
Porodní sál – cca 1938



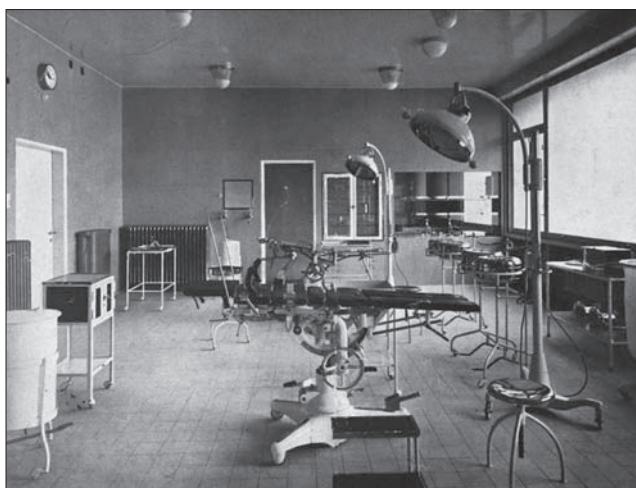
Porodní box – 2018



Pokoj lůžkového oddělení – cca 1938



Pokoj oddělení operační gynekologie – 2018



Operační sál – cca 1938



Operační sál – 2018

ambivalence, počáteční entuziazmus a pozitivní přístup bývá v řadě případů následován zklamáním a do jisté míry i znechucením. Kdo se nás kdy zastal? Tato otázka začíná zaznívat stále častěji. Ze strany veřejnosti jsme osočováni a velmi často konfrontováni s arogancí podmíněnou pozorným studiem Ordinance v růžové zahradě. Proč psát stížnost, když je jednodušší podat přímo trestní oznámení na policii ČR? Aktéra to nic nestojí a policie to prověřit musí. Kriminalizace naší činnosti je bezprecedentní a bude-li to takto dále pokračovat, české lékaře brzy nahradí odborní-

ci z východu. Historie, současnost, ale hlavně i budoucnost naší práce souvisí i s aktuálním nastavením společenského vnímání, které je v tuto chvíli jednoznačně zaměřené proti.

Vraťme se však na samý začátek našeho příběhu. Stále jsme na oslavě a máme se velmi dobře! Ona je krásná, naše klinika, svoji polohou dominující a fascinující. A my jsme na ni patřičným způsobem hrdí. Jakoby od samého začátku dávala tušit, jaký význam gynekologie a porodnictví ve skutečnosti má.

Oddělení dětské chirurgie a traumatologie FN HK – jubilejní rok

Oddělení dětské chirurgie a traumatologie zdejší Fakultní nemocnice oslavuje v tomto roce dvě jubilea. Prvním je osamostatnění oboru dětské chirurgie v roce 1938 (80 let), druhým je přemístění oddělení z prostor původní budovy Chirurgické kliniky (nyní Ortopedická klinika) do budovy Dětské kliniky v červnu 1958 (60 let). K letošním dvěma jubileím připomínáme i jedno loňské, kdy uplynulo 35 let od ustanovení Oddělení dětské chirurgie samostatným primariátem.

Tato jubilea jsou úzce spjata s osobnostmi z řad chirurgů, pediátrů, dětských chirurgů i z vedení Fakultní nemocnice.

Na úvod je třeba vzpomenout na akademika Jana Bedrnu (1897–1956). Akademik Bedrna pozorně sledoval formující se obor dětské chirurgie ve světě i v naší republice a zvyšující se počty dětí s chirurgicky řešitelnými onemocněními. Tyto důvody ho vedly k tomu, že v roce 1938 v rámci Chirurgického oddělení Všeobecné veřejné nemocnice v Hradci Králové ustanovil stanici dětské chirurgie a tak vymezil obor dětské chirurgie v této nemocnici. Stanice měla 18 lůžek, sloužila pro děti starší dvou let, mladší děti byly hospitalizované na dětském oddělení nemocnice a na operace byly dováženy.

V dětské chirurgii vymezil prof. Bedrna i určité subspecializace. On se osobně systematicky připravoval na operace vrozených vad srdce a velkých cév a od roku 1947 je prováděl. Trvale se věnoval dětské urologii po stránce diagnostické i operační. Dětskou hrudní chirurgii a kardiouchirurgii spolu s prof. Bedrnou prováděl jeho asistent a pozdější přednosta Chirurgické kliniky prof. MUDr. Jaroslav Procházka, DrSc. (1913–2003). Souběžně se rozvíjela dětská neurochirurgie, které se věnoval asistent a pozdější přednosta Neurochirurgické kliniky prof. MUDr. Rudolf Petr, DrSc. (1912–2003).

Při probíhající výstavbě Dětské kliniky (1953) se dohodl akademik Bedrna s přednostou Dětské kliniky prof. MUDr. Jiřím Blechou, DrSc. (1907–1987) na vybudování Oddělení dětské chirurgie v budově Dětské kliniky. Oba pánové tak položili základ „Dětské nemocnice“. Bohužel jejich „nad-

časová“ myšlenka nebyla dosud realizována. K přemístění Oddělení dětské chirurgie do budovy Dětské kliniky došlo v červnu 1958.

Oddělení dětské chirurgie byly v budově Dětské kliniky vyčleněny prostory v 1. a 2. podlaží levého křídla budovy. V druhém podlaží byla lůžková část oddělení s 25 lůžky a jeden operační sál. Ambulantní složka byla situována do 1. podlaží budovy. Pro zlepšení odborné i organizační péče o chirurgicky nemocné děti bylo toto detašované pracoviště Chirurgické kliniky ustanoveno v roce 1960 ordinariátem. Nabídku na místo ordináře přijal ordinář Urologické kliniky MUDr. Hvězdoslav Stefan.

Od jmenování do funkce ordináře rozvíjel MUDr. H. Stefan dětskou chirurgii po anglosaském vzoru. Soustředil se hlavně na novorozeneckou chirurgii, chirurgii vrozených vývojových vad i získaných onemocnění gastrointestinálního a uropoetického traktu, na chirurgická onemocnění endokrinního systému a na dětskou traumatologii.

Dosažené úspěchy v oboru a postupně se zvyšující počet pracovníků se zájmem o obor dětské chirurgie vedly vedení Chirurgické kliniky i vedení Fakultní nemocnice k jmenování pracoviště samostatným primariátem od 1. 6. 1982. O tento akt se velmi zasloužil tehdejší ředitel FN doc. MUDr. Milan Chobola, CSc. Primářem oddělení se stal v té době již docent MUDr. H. Stefan, CSc., jeho zástupkyní MUDr. Miroslava Králová, vrchní sestrou byla jmenována paní Anna Andrllová.

Prof. H. Stefan vedl oddělení 30 let. Byl to excelentní dětský chirurg a urolog, vědec, učitel a vlastenec. V Československu patřil mezi zakladatele oboru dětské chirurgie, u nás i v zahraničí byl a je uznávaným dětským chirurgem a dětským urologem. Pod jeho vedením dosažené medicínské i vědecké úspěchy zařadily oddělení v celostátním měřítku mezi přední pracoviště, v evropském měřítku byly výsledky srovnatelné.

Po prof. Stefanovi převzala 1. 1. 1990 vedení Oddělení dětské chirurgie MUDr. Miroslava Králová, Ph.D. Jejím zástupcem byl MUDr. Jaroslav Koudelka, CSc. Vrchní sestrou byla od 1. 1. 1991 paní Božena Burešová. MUDr. M. Králová, Ph.D. vedla primariát do 31. 12. 2002. Ve výběrovém řízení na další období uspěl MUDr. Jaroslav Koudelka, CSc. a vedl oddělení od 1. 1. 2003 do 31. 8. 2017. Jeho zástupcem byl MUDr. Jindřich Preis, Ph.D. Od 1. 9. 2017 je primářem oddělení MUDr. Radek Štichhauer, jeho zástupcem je MUDr. Jindřich Preis, Ph.D. Dne 1. 7. 2014 došlo k výměně vrchní sestry, práci ukončila paní B. Burešová a do funkce nastoupila Bc. Miroslava Kaplová.

Po odchodu prof. Stefana bylo úkolem následujících vedení oddělení udržet odborný kredit oddělení, rozvíjet komplexní multidisciplinární péči a zlepšit komfort chirurgicky nemocného dítěte. Odborný růst kopíroval rozvoj oboru ve světě a jeho postupnou specializaci. Zlepšené technické vybavení pracoviště, inovované a nově zavedené diagnostické i operační metody a kvalitní perioperační péče umožnily, aby se u řady diagnóz snížil věk operovaných dětí a mohly být úspěšně



Dětská chirurgie – původní operační sál

operovány děti s nízkou porodní hmotností. Některé dvoj- a trojdobé operace pro vrozené vývojové vady trávicího systému začaly být prováděny v jedné době. Současně s rozvojem perinatologické a neonatologické péče se výrazně zvýšila šance na přežití pro nedonošené novorozence s chirurgickými onemocněními. Pod vedením MUDr. J. Koudelky, CSc. se začala rozvíjet laparoskopie jako základní miniinvasivní diagnosticko-terapeutická metoda chirurgických i urologických onemocnění. Současný primář MUDr. R. Štichhauer pracuje na jejím dalším rozvoji a na rozšíření této metody pro další chirurgická onemocnění. V posledním roce se oddělení zařadilo mezi přední pracoviště v České republice využívající laparoskopii k operační léčbě nespecifických střevních zánětů. U menších operačních výkonů je snaha o co největší aplikaci principů jednodenní chirurgie, které zkracují dobu hospitalizace dětskochirurgických pacientů. Pod vedením MUDr. J. Preise, Ph.D. došlo ke změně koncepce v dětské traumatologii, zejména v oblasti skeletální, kde byl v indikovaných případech konzervativní postup nahrazen zavedením moderních miniinvasivních operačních metod. Oddělení dětské chirurgie bylo v roce 2001 zařazeno mezi centra vysoce specializované traumatologické péče v rámci České republiky. Centrum dětské traumatologie pod vedením MUDr. J. Preise, Ph.D. zajišťuje péči o závažně poraněné pacienty z Královéhradeckého, Pardubického a částečně i Libereckého kraje. Od roku 2001 byl také změněn název pracoviště na Oddělení dětské chirurgie a traumatologie.

V roce 2000 se sjednotila dětská urologie prováděná v rámci Oddělení dětské chirurgie s dětským oddělením Urologické kliniky. Vedoucím lékařem je MUDr. Ivo Novák, Ph.D.

Lékaři a sestry Oddělení dětské chirurgie a traumatologie se aktivně podílí na pregraduální i postgraduální výuce studentů Lékařské fakulty Hradec Králové a Střední zdravotnické školy. Pracovníci oddělení se aktivně zúčastňují domácích a mezinárodních kongresů i odborných workshopů. Oddělení pořádá celostátní kongresy i odborné semináře. Ve spolupráci



Dětská chirurgie – současný operační sál

s Dětskou klinikou jsou každoročně pořádány semináře pro pediatri Královéhradeckého i Pardubického kraje. Lékaři dětské chirurgie byli spoluřešiteli několika grantů vypsanych LF UK zaměřených na bolest u dětských pacientů a poranění při operacích tříselných kýl novorozenců. Léčba chirurgicky nemocných či poraněných dětí by se ale nemohla uskutečnit bez spolupráce s ostatními obory. Velikou pomocí je dobře fungující spolupráce s lékaři a sestrami Dětské kliniky, KARIM, ORL gastroenterologické a dalších klinik Fakultní nemocnice. Jen vysoká odbornost těchto pracovníků a dobrá spolupráce při léčbě může vést k výborným medicínským výsledkům a spokojenosti pacientů i jejich rodičů.

S výrazným rozvojem medicíny a péče o nemocné děti v posledních desetiletích se stal největším problémem pracoviště omezený prostor ambulantního i lůžkového traktu, který jen těžko splňuje podmínky medicínské i sociální. Jediná plánovaná rekonstrukce oddělení se uskutečnila v letech 1995–96. O její realizaci se zasloužili ředitel MUDr. Ivan Drašner, CSc., jeho nástupce doc. MUDr. Leoš

Heger, CSc. a vedoucí Investičního odboru FN Ing. Petr Steklík. Rozšířil se operační trakt na dva samostatné operační sály, došlo k úpravě ambulantního i lůžkového provozu. O výzdobu oddělení se přičinila svým námětem „Vesmír“ paní Chantal Poullain a umělci zdejšího divadla Drak, kteří provedli i realizaci obou námětů. Ničemné vše bylo provedeno v původních prostorech, které byly pracovišti vymezeny již v roce 1958. Myšlenka „Dětské nemocnice“ však nebyla úplně zapomenuta a mohla by v budoucnu vyřešit tento problém. Děti si zaslouží, aby byly vyšetřovány a léčeny moderními medicínskými metodami v přijatelných sociálně-ekonomických podmínkách, neboť stále platí, že děti byly, jsou a budou budoucností národa.

*MUDr. M. Králová, Ph.D.
MUDr. Radek Štichhauer*



Dětská chirurgie – čekárna

XVII. pracovní konference na téma monoklonálních gamapatií



Dne 27. září 2018 se v posluchárně výukového centra Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v areálu Fakultní nemocnice konala v pořadí již sedmáctá pracovní konference na téma monoklonálních gamapatií. Tato dlouholetá tradice si nepochybně zaslouží pozornost, neboť monoklonální gamapatie samy o sobě přitahují pozornost kliniků a laboratorních pracovníků již několik desítek let. Pro kliniku je nález paraproteinu velkou výzvou pro správné diagnostické zařazení nemocného a pro volbu optimálního terapeutického postupu. Klinická praxe se již neobejde bez citlivých, přesných a rychlých metod laboratorní analýzy. Pravidelné pracovní konference na téma monoklonálních gamapatií si kladou za cíl přispět k rozšíření poznatků a především k multiborové výměně zkušeností při nelehké diagnostice a terapii monoklonálních gamapatií, ve svém důsledku by tedy měly tyto každoroční pracovní konference být k užtku zejména nemocným s monoklonálními gamapatiemi.

Na počátku konferencí celostátního významu s dnes již 100–120 účastníky byla původně setkání seminárního charakteru určená laboratorním pracovníkům, vedená prof. RNDr. Milošem Tichým, CSc., jehož profesní kariéra se celoživotně spojila s laboratorní diagnostikou a mnoho let i s Fakultní nemocnicí v Hradci Králové. Od r. 2001 se profesoru Tichému organizováním konferencí o monoklonálních gamapatiích podařilo vytvořit tradici tematicky mezioborově zaměřenou na kliniku a laboratorní diagnostiku. V této souvislosti nelze opomenout dlouholetou spolupráci pana profesora s Českou myelomovou skupinou, ta v roce 2011, nikoli náhodou, udělila prof. Tichému „Čestné uznání prof. Otty Kahlera za dlouhodobý přínos k rozvoji diagnostiky, léčby a výzkumu mnohočetného myelomu a monoklonální gamapatie nejistého významu v České republice“.

Konference o monoklonálních gamapatiích se obsahově zaměřují na aktuální témata klinické i laboratorní oblasti; časem se vyprofilovalo schéma přednášek zaměřené na rutinní diagnostiku a terapeutické přístupy, vědecké

poznatky i grantové projekty. Dalo by se říci, že klíčovými slovy průběžně sledovaných témat jsou: mnohočetný myelom, monoklonální gamapatie nejasného významu (MGUS), AL amyloidóza, hemodialyzační léčba, renální selhání, Registr Monoklonálních Gamapatií (RMG), novinky v guidelines diagnostiky monoklonálních gamapatií CMG, význam stanovení FLC v diagnostice monoklonálních gamapatií, imunofenotypizace, flowcytometrie, nové technologie, zobrazovací techniky, laboratorní postupy rutinně užívané, standardizace, kvalita laboratorních měření, mezilaboratorní porovnání laboratorních výsledků.

Za všemi těmito klíčovými tématy, mají-li jejich výsledky a interpretace sloužit k včasné diagnostice, terapii a jejímu sledování, je ukryto mnoho práce, spolupráce a vzájemné mezioborové komunikace.

U řečnického pultíku se každoročně střídají významné osobnosti klinických i laboratorních oborů s pracovníky dennodenní rutinní praxe i se studenty doktorandských studií. V posledních ročnících se snažíme část odborného programu věnovat tematicky konkrétní klinické oblasti řešící problematiku gamapatií. Účast „domácí“ hematonekologie je již tradičně jakousi samozřejmostí, v posledních letech jsme se ale podrobněji věnovali také nefrologii, kardiologii, či neurologii. Posluchači očekávané jsou vždy kazuistiky upozorňující zejména na důležitou roli, svědomitost a pozornost



praktiků a lékařů spádových oblastí hematonekologických center. Aplikace nových kritérií a mezinárodních doporučení Českou myelomovou skupinou přivedla také klinické biochemiky k diskusi o přípravě Guidelines pro laboratorní diagnostiku monoklonálních gamapatií, do které se v počáteční fázi zapojili laboratorní odborníci FN Hradec Králové, FN Ostrava a FN Olomouc.

V letošním roce byly v odborném programu prosloveny přednášky:

- Radocha J., Maisnar V.: **Novinky v Guidelines diagnostiky monoklonálních gamapatií CMG 2018**
- Maisnar V.: **Význam stanovení FLC v diagnostice monoklonálních gamapatií**
- Vávrová J., Kušnierová P., Lochman P.: **Guidelines pro laboratorní diagnostiku monoklonálních gamapatií**
- Vrábel D., Ševčíková S.: **Tekuté biopsie u mnohočetného myelomu**
- Kunc P., Vališ M.: **Stanovení FLC u neurologických onemocnění**
- Kušnierová P., Zeman D.: **Detekce intrathekální pro-**

tilátkové odpovědi: význam testů pro diagnostiku zánětlivých neurologických onemocnění a analýza discrepantních nálezů

- Stíborová I., Pohořská J., Vinciková A., Král V.: **Zkušenosti se stanovením hladin VLŘ kappa v mozkomíšním moku.**
- Krhovská P., Pika T., Bačovský J., Ščudla V., Prošková J., Heřman M., Heřmanova Z., Zapletalová J., Minařík J.: **Srovnání radiodiagnostických metod (konvenční radioterapie, „low-dose“ počítačové tomografie a celotělové magnetické rezonance) s ukazateli signálních drah myelomové kostní nemoci**
- Machálková K., Vávrová J., Maisnar V.: **Úskalí měření FLC – polymerace – kazuistiky**
- Šolcová L.: **Zajímavé kazuistiky monoklonálních gamapatií – sledování a vývoj v čase**

Příští setkání v Hradci Králové je plánováno opět na září, a to v termínu 26. 9. 2019. Těšíme se, že s řadou z vás se ve výukovém centru LF UK při této příležitosti potkáme.

Ing. Jaroslava Vávrová, Ph.D.

XVI. soudnělékařský den pro OČTŘ

Dne 18. 9. 2018 se v Malém sále Kongresového, výstavního a společenského centra Aldis v Hradci Králové uskutečnil XVI. soudnělékařský den pro orgány činné v trestním řízení, pořádaný Ústavem soudního lékařství LF UK a FN Hradec Králové.

Posluchače úvodním slovem přivítal ředitel FN HK prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr. h. c., který připomenul 90. výročí otevření nového areálu FN Hradec Králové a poukázal na význam a dobrou pověst každoročně pořádané soudnělékařské přednáškové akce. Závěrečné slovo držel prof. MUDr. Oldřich Fryc, emeritní přednosta Ústavu soudního lékařství v Ženevě. Programem provázela primář ÚSL MUDr. Miroslav Šafr.

V odborném programu aktivně vystoupili všichni lékaři ÚSL, se sděleními na téma samovznícení lidského těla, statistiky dopravních nehod v Královéhradeckém kraji ve vybraných obdobích, forenzního významu žaludku coby orgánu, dvojnásobného úmrtí při saunování, úmrtí osob bez domova a úmrtí za použití neobvyklých střelných zbraní.

Na akci aktivně vystoupili dva vzácní hosté: Mgr. Vladimír Dzuro, vedoucí kanceláře Úřadu pro vnitřní záležitosti OSN v New Yorku, bývalý vyšetřovatel Mezinárodního trestního tribunálu v Haagu pro zločiny v bývalé Jugoslávii, se sdělením na téma vyšetřování vraždy chorvatských válečných zajatců srbskými paravojenskými jednotkami v obci Ovčara nedaleko Vukovaru, a dále Mgr. Martin Mžik, toxikolog

Ústavu klinické biochemie a diagnostiky FN HK, s prezentací principů toxikologického vyšetřování, laboratorního zázemí a vyšetřovacích metod používaných v rámci rutinní praxe.

V posterové sekci byly uvedeny příspěvky na téma ozdobné tetováže, významu CT vyšetření v běžném pitevním provozu, úrazů zemědělskými stroji, druhů pitev a toxikologického zázemí ÚKBD FN Hradec Králové.

Přednáškového dne se zúčastnilo přes 250 posluchačů z řad Policie České republiky Královéhradeckého kraje a okolních regionů, státních zástupců, soudců, techniků OKTE PČR a dalších.

Akci finančně rovným dílem podpořily Lékařská fakulta UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové.

MUDr. Dalibor Kovařík



Hradecké virologické dny 2018 XXII. Celostátní konference virologů

Za tradičního zájmu odborné veřejnosti z celé republiky se ve dnech 16. a 17. října 2018 v Hradci Králové ve starobylých prostorách Nového Adalbertina konal již 22. ročník Hradeckých virologických dnů, celostátní konference virologů. Jejím odborným organizátorem byl úsek virologie Ústavu klinické mikrobiologie FN a LF UK v Hradci Králové. Le-



tošní konference byla dedikována 90. výročí založení areálu FN Hradec Králové a byla zaštitěna hejtmánem Královéhradeckého kraje, ředitelem FN i děkanem LF UK.

Stejně jako v předchozích letech byl program Hradeckých virologických dnů 2018 tradičně monotematický, letos věnovaný virovým infekcím seniorů. Vzhledem ke zvyšování průměrného věku a stárnutí naší populace je téma virových infekcí u seniorů nanejvýš potřebné. Hlavní téma bylo doplněno blokem virologických aktualit a varií. Vybrané téma se těšilo velkému zájmu účastníků a ve dvou dnech umožnilo prezentaci 27 příspěvků. Přednášejícími byli odborníci z laboratorních i klinických pracovišť celé ČR i z FN Hradec Králové, kteří problematiku virových infekcí u seniorů diskutovali z hlediska virologie, gerontologie, imunologie, epidemiologie i klinické praxe.

Po uvítacích projevech doc. Heleny Žemličkové, přednostky ÚKM, zástupců FN HK, LF UK a hejtmána Královéhradeckého kraje byl odborný program zahájen dopoledne 16. října úvodní přednáškou dr. Vlasty Štěpánové „Virové infekce u seniorů“ o faktorech ovlivňujících rozšíření a riziko nákazy i klinický obraz virových infekcí v seniorském věku z pohledu virologa. Rozvoj ekonomicko-sociální úrovně a zdravotní péče v rozvinutých zemích posunují věk primoinfekce některými viry do vyšších věkových kategorií s těžkým průběhem. Do seniorského věku se svými specifiky se dnes také dostávají pacienti infikovaní HIV ve středním věku na přelomu tisíciletí. Vlivem úspěšné cytostatické a imunosupresivní léčby nádorových, autoimunitních onemocnění a transplantací nabývají na významu aktivace latentních virových infekcí herpetickými viry zejména u seniorů. Rozvoj cestování ve vyšším věku po celém světě vystavuje seniory pro nás dříve nezvyklým nemocem, které nejsou profylakticky předcházeny. Nesmíme ani zapomínat na vliv oteplování klimatu a rozšiřování virových infekcí endemických v subtropické oblasti do našich zeměpisných šířek.

Gerontoložka FN HK dr. Božena Jurašková shrnula obecně „Rizikové faktory onemocnění ve stáří“, jako stařecká křehkost, dehydratace, nadměrné užívání léků a nedostatečná výživa, a jejich vliv na vznik infekčních chorob.

Jako každý rok měl jednu z úvodních přednášek přednosta ÚKIA FN prof. Jan Krejssek, který hovořil na téma „Imu-

nosenescence nebo „zanícené stáří“ (inflammaging), rozhodneme sami“. Jako vždy bohatě obrazově a schémata dokumentovaná přednáška o individuální imunitní reaktivitě a jejich důsledcích vzbudila velký ohlas.

Doc. Stanislav Plíšek z kliniky infekčního lékařství FN HK a LF UK představil „Aktuální možnosti léčby chronické hepatitidy C“. Pří-

mo působící virostatika mají 95% účinnost, proto je v současné době klíčovým cílem identifikace infikovaných osob a zlepšení skríningu VHC.

Odpolední blok byl zahájen dr. Šárkou Rumlarovou z kliniky infekčního lékařství FN HK a LF UK příspěvkem „Virové infekce seniorů – možnosti očkování“. Pro seniory je očkování velmi žádoucí, zejména proti chřipce, zosteru a klíšťové meningoencefalitidě. Specifickou kapitolou je široké spektrum očkování u seniorů-cestovatelů.

Dr. Klára Labská ze Státního zdravotního ústavu v Praze (SZÚ) měla přednášku „Laboratorní nález u starších pacientů – sérologie herpetických virů a nálezy spojené s herpes zoster“. Laboratorní nález je vždy nutné hodnotit komplexně ve vztahu ke klinickému stavu pacienta, využívají se sérologické metody i záchyt VZV DNA.

Dr. Jana Janečková z Oddělení infekční diagnostiky Litomyšlské nemocnice se věnovala významu vitamínu D v prevenci virových infekcí v seniorském věku.

Blok přednášek týkajících se chřipky a virových respiračních infekcí zahájila dr. Martina Havlíčková, vedoucí Národní referenční laboratoře pro chřipku a respirační viry (NRL) SZÚ. Sledování výskytu virových respiračních infekcí u seniorů je zaměřeno zejména na chřipku a respiračně syncytiální virus. Na další viry, které mohou zejména u hospitalizovaných seniorů způsobit těžký klinický stav, se příliš nemyslí.

Z příspěvků o metodách diagnostiky virových infekcí je nutné představit zajímavou přednášku Mgr. Václava Navrátila z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR v Praze „DIANA: nová metoda pro detekci enzymů a hledání jejich inhibitorů s využitím rané fáze vývoje léčiv“. Mladý vědec s kolektivem vyvinul plně automatizovanou metodu DIANA, která detekuje enzymy a jejich inhibitory prostřednictvím kvantitativní PCR s citlivostí a rozsahem, které předčí současné metody detekce. Tuto metodu lze využít i pro vývoj léčiv.

Ranní blok přednášek 17. října zahájila dr. Radomíra Limberková z NRL pro spalničky SZÚ výborně zpracovaným příspěvkem „Spalničky v otázkách a odpovědích“. Vzhledem k současné celosvětově nepříznivé situaci ve výskytu spalniček je surveillance této infekce velmi důležitá. Globální vak-

cinační pokrytí od r. 2009 stagnuje na 64 % a současný trend ukazuje trvalý pokles i v zemích s vysokou vakcinační úrovní. V r. 2017 bylo v Evropě hlášeno přes 20 tisíc případů spalniček s několika úmrtími. V posledních letech také v ČR došlo k lokálním epidemiím v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. V r. 2018 jsou případy spalniček v ČR též hlášeny, a to jak u cizinců, tak u příslušníků ČR. Včasnost laboratorního průkazu a potvrzení onemocnění je zásadní pro protiepidemická opatření. Výsledky multicentrické séroprevalenční studie spalniček a příušnic v ČR z r. 2011–2012 představil doc. Jan Smetana z Fakulty vojenského zdravotnictví v Hradci Králové. Séropozitivita spalničkových IgG protilátek byla prokázána v 83,3 %, séropozitivita IgG protilátek proti viru příušnic pouze v 55,3 %. Vyvanutí imunity může odrážet vyšší vnímavost očkovanych mladých dospělých ke spalničkám a příušnicím. Obdobné závěry zazněly i od dr. Miroslava Fajfry z ÚKM FN HK a LF UK a dr. Dany Teislerové z laboratoře klinické mikrobiologie Nemocnice České Budějovice, kteří vyšetřovali protilátky proti spalničkám u zaměstnanců v nejvyšším riziku. Séropozitivita IgG u zaměstnanců FN HK byla 64,6 %, v Nemocnici České Budějovice 71 %.

V posledním bloku zazněly přednášky dr. Martiny Havlíčkové ze SZÚ týkající se neobvyklé dominance chřipky B v ČR v sezóně 2017/2018, nemocniční hygieničky FN HK dr. Lenky Hobzové o chřipce u personálu FN HK. Na rotavirovou infekci u dospělých a starších pacientů se zaměřila dr. Renata Kračmarová z inf. kliniky FN HK a na imunitu proti BK viru u pacientů po transplantaci kme-

nových hematopoietických buněk dr. Šárka Němečková z ÚHKT Praha. Těžký průběh klíšťové meningoencefalitidy u seniorů dokumentoval dr. Miroslav Fajfr z ÚKM FN HK a LF UK. Vedoucí protiepidemického odd. KHS Kh kraje, dr. Eva Beranová, poukázala na stálé riziko přenosu viru hepatitidy C transfúzním přípravkem. Odborný program pokračoval dr. Vratislavem Němečkem se sdělením o současné situaci ve výskytu HIV/AIDS v ČR, kdy počet infikovaných za poslední 2 roky mírně klesá. Dr. Jana Kleinerová z infekčního odd. Nemocnice Břeclav demonstrovala fatální případ autochtonní infekce virem West Nile na jižní Moravě. V současné době toto onemocnění přenosné na člověka od ptáků a koní bylo na jižní Moravě prokázáno již u 3 pacientů. Zdůrazněním nezbytné důsledné kontroly kvality práce virologických laboratoří systémem externí kontroly kvality odborný program zakončila dr. Barbora Macková, vedoucí CEM SZÚ Praha.

Konference se zúčastnilo 135 odborníků z celé ČR. Příjemná atmosféra byla podpořena i přátelským posezením v refektáři Nového Adalbertina při večerním rautu. Poděkování za úspěšný průběh Hradeckých virologických dnů 2018 patří všem přednášejícím, diskutujícím, koordinátorům jednotlivých bloků i všem účastníkům. Jako každý rok patří poděkování za podporu vystavujícím firmám a letos poprvé i komerční organizátorské firmě.

Na shledanou na XXIII. Hradeckých virologických dnech v říjnu 2019!

MUDr. Vlasta Štěpánová, Ph.D.
ÚKM FN a LF UK v Hradci Králové

Ředitel FN HK udělil u příležitosti 90. výročí otevření areálu nemocnice pamětní listy

Téměř šest desítek bývalých i současných zaměstnanců Fakultní nemocnice Hradec Králové dostalo u příležitosti letošního 90. výročí otevření areálu Fakultní nemocnice Hradec Králové Pamětní listy ředitele. Nemocnice na Společenském večeru v Kongresovém centru Aldis v Hradci Králové ocenila například své bývalé ředitele, ale i pracovníky z jednotlivých pracovišť nemocnice, kteří se významně podíleli nebo stále podílejí na jejím rozvoji.

„Dobře fungující nemocnice nejsou jen stavby a moderní vybavení, ale především lidé. Mnozí zaměstnanci spojili s FN HK celý svůj profesní život a bez jejich úsilí a snahy by nemocnice neprošla za 90 let takovým rozvojem,“ uvedl ředitel nemocnice prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c.

Pamětní list ředitele převzali osobně z rukou ředitele i prof. MUDr. Rudolf Malec, CSc., bývalý přednosta Neurochirurgické kliniky FN HK a doc. MUDr. Jiří Endryš, CSc., zakladatel oddělení invazivní kardiologie, kteří již oslavili své 90. narozeniny a celý svůj profesní život spojili s FN HK.

Společenského večera se v pátek 26. října zúčastnil ministr zdravotnictví Mgr. et Mgr. Adam Vojtěch, MHA, hejtman Královéhradeckého kraje PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D. a další významní hosté. Oficiální část nabídla prezentaci o historii nemocnice či vystoupení skupiny 4TET s Jiřím Kornem. Od 20:00 hodin byl Aldis přístupný všem zaměstnancům

nemocnice a jejich hostům, na které čekalo vystoupení skupiny Blue Star či Hradecké cimbálové muziky, nechyběla ani diskotéka.

Společenský večer FN HK byl součástí cyklu akcí, které nemocnice ke svému 90. výročí připravila, návštěvníci areálu nemocnice si například mohou až do konce roku prohlédnout výstavu fotografií, která je umístěná v přízemí Pavilonu interních oborů.

Bc. Jakub Sochor



Ředitel FN HK prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c. předává Pamětní listy prof. MUDr. Rudolfu Malcovi, CSc., bývalému přednostovi Neurochirurgické kliniky FN HK a doc. MUDr. Jiřímu Endryšovi, CSc., zakladateli oddělení invazivní kardiologie

XXII. Szamúv den – Zdravý úsměv

Výukové centrum Lékařské fakulty UK v Hradci Králové hostilo 5. 10. 2018 účastníky konference **XXII. Szamúv den – Zdravý úsměv**. V jejím rámci se uskutečnilo i podzimní školení účastníků zdravotně-výchovného preventivního programu „Zdravý úsměv“, existujícího v České republice letos již 19. rokem a realizovaného z finančních prostředků firmy COLGATE – PALMOLIVE Česká republika spol. s r.o., a to za odborného dozoru a přispění stomatologické kliniky. Konference byla dedikována letošnímu 90. jubileu Fakultní nemocnice Hradec Králové.

Dopolední program tvořila sdělení zabývající se dětskou stomatologickou problematikou, a to od prenatálního období do školního věku (R. Koberová Ivančaková, V. Merglová, V. Radochová a M. Sabová). Ukazuje se, že tato odborná problematika je velice potřebná a že je zapotřebí nejen o ní mluvit, ale i adekvátně jednat. Navazovala zajímavá mezioborová sdělení věnovaná orální mikrobiotě a mikrobiomu (J. Krejsek) a diabetologické tématice (J. Dušková). Stomatologickou problematiku reprezentovala sdělení o bělení zubů (J. Suchánek) a o problematice orálního zdraví a jeho vztahu ke zdraví celkovému (R. Slezák). Převážnou část odpoledního odborného programu tvořila polytématická kazuistická sdělení v podání mladé generace lékařek a lékařů ze stomatologické kliniky (P. Hrabýová, O. Heneberk, P. Krupka, M. Kunderová, N. Pilbauerová, D. Raticová, Z. Rýdlová a O. Sobol), doplněná přednáškami dvou zkušených autorek (D. Dufková, D. Kopecká). Tyto přednášky demonstrovaly méně obvyklá postižení zubů, závažného zubního aparátu či ústní sliznice včetně klinických situací nepříliš radostných, iatrogeně navozených.



Program „Zdravý úsměv“ měl vlastní odpolední program – workshop, jehož se zúčastnilo 126 žákyň a jejich vyučujících ze SZŠ a VOŠ zdravotnických z Hradce Králové, Kroměříže, Pardubic, Ústí nad Orlicí a Nymburka. Program byl zaměřený na správnou péči o dutinu ústní u dětí, na přípravky pro prevenci a vznik zubního kazu, na péči o dutinu ústní u nevidomých pacientů (E. Ryšlavá, R. Koberová Ivančaková, K. Prouzová, P. Křížová).

Velmi zajímavé bylo následující sdělení, které dokládalo, jak je důležitá poučená spolupráce dětí a rodičů (R. Karlíková). Předposlední přednáška byla zaměřena na praktický nácvik výuky čistících procedur účastnicemi této instruktáže, neboť tyto žákyň středních a vyšších odborných škol zdravotnických se budou po proškolení zabývat edukací správné ústní hygieny u dětí v mateřských a základních školách (Z. Forejt). Na úplný závěr zazněla krátká přednáška o tzv. sonickém kartáčku (A. Gallová). Již nyní se můžeme těšit na příští rok, v němž oslavíme 20leté jubileum tohoto preventivního programu!

Podobně jako v předchozích ročnících se podařilo organizátorům konference uspořádat tematicky pestré a zajímavé odborné setkání lékařů, středních zdravotnických pracovníků, studentů zubního lékařství, jakož i žákyň středních a vyšších zdravotnických škol i s jejich pedagogy. Řada sdělení, jež na konferenci zazněla, demonstrovala také sepětí a spolupráci stomatologie s ostatními medicínskými obory ve FN Hradec Králové. Účastníci XXII. Szamova dne – Zdravého úsměvu tak jistě budou moci přispět k šíření osvěty v péči o orální zdraví zejména dětské populace.

*doc. MUDr. R. Slezák, CSc., K. Prouzová, DiS
Stomatologická klinika LF HK a FN HK*

Odborné akce

11.–13. 1. 2019	22. Lipovské dermatovenerologické fórum, Lázně Dolní Lipová
18.–19. 1. 2019	Certifikovaný kurz poruchy polykání – diagnostika a terapie, ORL klinika FN HK
23. 1. 2019	XXIII. Vědecká konference LF a FN HK, Hradec Králové
7.–9. 2. 2019	XVIII. Dermatologický seminář, Kouty nad Desnou
7.–8. 3. 2019	21. symposium Pracovní skupiny Chlopenní a vrozené srdeční vady v dospělosti České kardiolog. společnosti, Nové Adalbertinum, Hradec Králové
21.–22. 3. 2019	XXIII. Hradecké gastroenterologické a hepatologické dny, Hradec Králové
28.–29. 3. 2019	21. ročník Moravského urologického sympozia, Dlouhé Stráně
5.–6. 4. 2019	21. Seminář mladých patologů s mezinárodní účastí a 45. Sjezd českých patologů, Evropské školící centrum, Litomyšl

XXIV. královéhradecké ošetrovatelské dny



Ve dnech 13.–14. září 2018 proběhly v prostorách EA Hotelu Tereziánský dvůr Hradec Králové XXIV. královéhradecké ošetrovatelské dny. Tradičně je pořádá Česká asociace sester – Region Hradec Králové ve spolupráci s Nadací pro rozvoj v oblasti umělé výživy, metabolismu a gerontologie. Záštitu nad akcí převzala Fakultní nemocnice Hradec Králové a Lékařská fakulta UK v Hradci Králové, dále kongres zaštitilo Ministerstvo zdravotnictví ČR, Královéhradecký kraj a Město Hradec Králové.

V rámci této akce udržujeme kontakt s Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu a již čtvrtým rokem jsme mohli přivítat naše polské kolegyně.

Hlavními tématy kongresu byly komplexní ošetrovatelská péče o pacienta s diabetem mellitem, podpora NLP v jejich práci (psychická, materiální, technická), péče o pacienta s kožními defekty, ošetrovatelství – kazuistiky a vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků.

Pozvání na akci jako čestní hosté přijali prezidentka České asociace sester paní PhDr. Martina Šochmanová, MBA, náměstkyně primátora města Hradce Králové Ing. Anna Maclová, lékařský náměstek Fakultní nemocnice Hradec Králové prof. MUDr. Jaroslav Malý, CSc., generální vikář Biskupství královéhradeckého Mons. Mgr. Josef Socha, ředitelka VOŽŠ a SZŠ PaedDr. Soňa Lamichová a ředitel-



ka NCONZO paní Mgr. Jana Mikulková. Čestné hosty a účastníky přivítala náměstkyně pro ošetrovatelskou péči FN Hradec Králové Mgr. Dana Vaňková a předsedkyně České asociace sester – Region Hradec Králové Bc. Ivana Roďanová.

V úvodu kongresu jsme měli tu čest pokřtít knihu zakladatelky Domácího hospicu Duha Jany Siebrové s názvem „Naděje na konci cesty. Další příběhy hospice Duha“. Kmotrou knihy se stala Mgr. Dana Vaňková. V rámci kongresu proběhla také autogramiáda knihy a účastníci kongresu měli možnost si danou knihu na místě zakoupit.

Po oba dny zaznělo celkem 38 zajímavých přednášek, z toho dvě přednášky od polských kolegyně. Vystaveno bylo 7 posterů s odbornou tematikou. Ve svém příspěvku

PhDr. Martina Šochmanová, MBA nastínila problematiku České asociace sester a postavení profesní organizace v návaznosti zejména na aktuální legislativní změny, postavení sestry ve společnosti a její platové i společenské ohodnocení. Zajímavé příspěvky zazněly hned první den kongresu k problematice péče o pacienty s diabetem mellitem a k podpoře NLP. Prezentace zaměřené k péči o pacienta s diabetem mellitem poskytly ucelený obraz o všech formách péče o tyto pacienty a to nejen v oblasti léčby, ale také edukace a spolupráce pacienta a léčby komplikací jako je např. diabetická noha.

Podpora NLP je velmi aktuální téma, čemuž se věnovala Mgr. Nováková Knížková ve své prezentaci na téma Systém psychointervenční služby v České republice. Proč je tady? Názorně tuto přednášku doplnilo sdělení Mgr. Nečasové o Psychosociálním intervenčním týmu ve FN HK – Jak konkrétně pomáháme.

Druhý den kongresu zaznívala převážně sdělení z oblasti poskytování ošetrovatelské péče ve formě velice kvalitně zpracovaných zajímavých kazuistik.

Interaktivní diskuze díky aplikaci Sli.do, která umožňuje všem položit otázku bez stresu např. pomocí svého mobilního telefonu, byla účastníky kongresu kladně přijímána.

Na kongresu bylo zaregistrováno přes 200 posluchačů, vč. studentů SZŠ a VOŽŠ Hradec Králové.

Zároveň bychom chtěly za celý organizační výbor kongresu touto cestou poděkovat všem, kteří se podíleli na velice kvalitním, odborně a na vysoké úrovni připraveném kongresu včetně jeho zajištění, všem přednášejícím za jejich pečlivě připravené a zpracované přednášky a doufáme, že se i na příštích XXV. královéhradeckých ošetrovatelských dnech opět setjdeme v hojném počtu.

Těšíme se na setkání s Vámi opět v září 2019.

*Mgr. Dana Vaňková
náměstkyně pro ošetrovatelskou péči
Mgr. Ivana Dvořáčková, Ph.D. zástupkyně NOP
Fakultní nemocnice Hradec Králové
Bc. Ivana Roďanová
předsedkyně ČAS – Region Hradec Králové*

Nanoskopie mozku

mikros (ř.): malý

mikrometr: tisícina milimetru

nanos (ř.): trpaslík

nanometr: miliontina milimetru

conecto, conectere (l.) spojovat

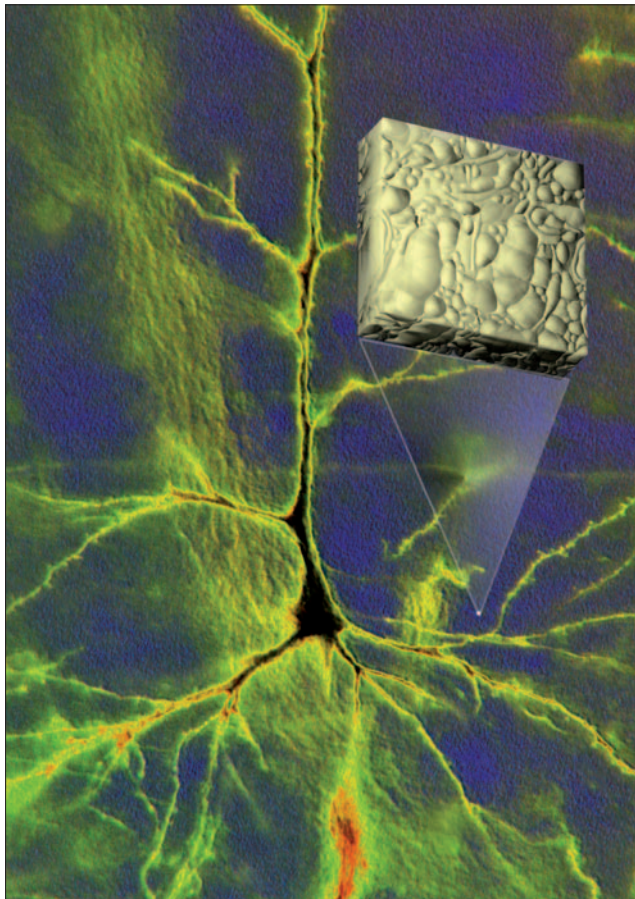
Domnívám se, že vedle klinických přínosů zrozených v naší fakultní nemocnici mají své místo i ty, které bezprostředně neslouží diagnostice a léčbě, ale týkají se základního výzkumu. Ten – doufám – rovněž přinese užitek. I když až v budoucnosti. Snad nedaleké, snad vzdálenější. O jednom takovém výzkumu, který kromě jiných nepochybně přesáhl hranice Fingerlandova ústavu patologie a hradecké fakultní nemocnice, se chci zmínit.

Roku 2005 se poprvé objevil termín *konektom*. Podobně jako je genom souborem sekvencí všech genů a proteom souborem všech bílkovin organismu, konektomem se rozumí soubor veškerých spojení mezi neurony mozku. Je to vlastně jeho „elektroinstalční schéma“. Nově vzniklé odvětví neurobiologie, které se pokouší takové schéma v nanometrovém měřítku a ve třech rozměrech kousek po kousku zmapovat, analyzovat a porozumět mu, dostalo jméno *konektomika*. Zatím se podařilo vytvořit jediný konektom – miniaturního červa *Caenorhabditis elegans*. Jeho nervový systém je však tvořen jen 302 neurony. Lidský mozek jich obsahuje 100 miliard! Úkol je to nadlidský, cíl nedohledný, význam

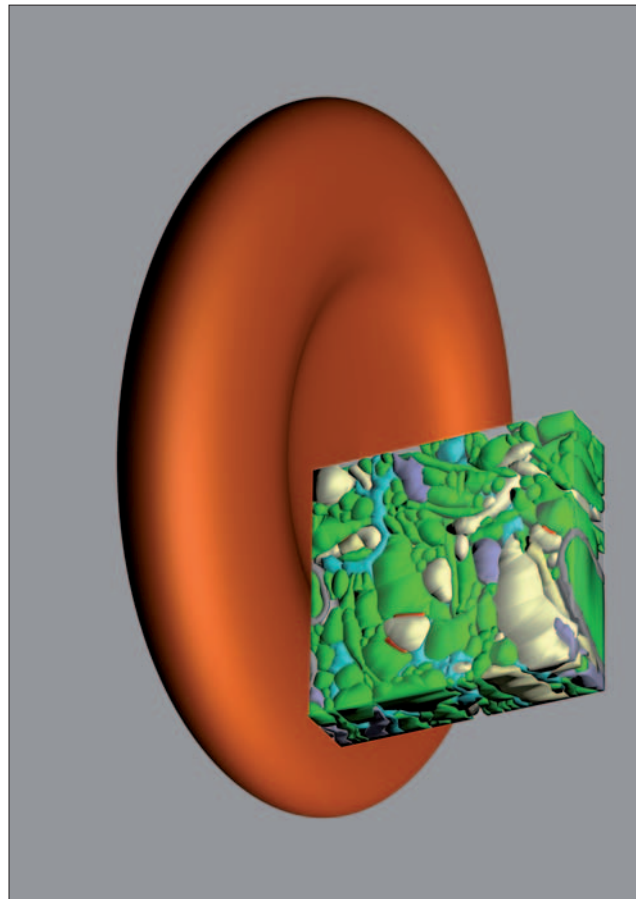
pro poznání podstaty neurodegenerativních a psychiatrických onemocnění však obrovský.

Zprvu jsme netušili, že naše laboratoř elektronové mikroskopie stojí u zrodu nového oboru, ačkoli již v devadesátých letech v ní byl vytvořen neurocytologický atlas pro identifikaci veškerých ultrastrukturálních elementů mozkové kůry a podkorových jader, a dokonce prostorová rekonstrukce malého objemu kůry (3,5 x 3,5 x 1 mikrometr; obrázek 1 a 2). Po zahájení spolupráce se špičkovou neurobiologickou laboratoří (od roku 1994 dosud: Prof. K. M. Harris – Harvard, Boston, Augusta, Austin) byl náš atlas umístěn na serveru University of Texas: <http://synapseweb.clm.utexas.edu> – klíčové slovo *synapseweb*. Je stále využíván neurobiologie ve světě a stal se zdrojem ilustrací pro odbornou literaturu. Společně jsme pak vytvořili další rekonstrukci – tentokrát již poněkud většího objemu mozkové kůry (6 x 6 x 5 mikrometrů; obrázek 3 a 4). Technický vývoj postupuje obřími kroky a současné přístroje umožňují nanometrové rekonstrukce daleko větších objemů mozkové tkáně.

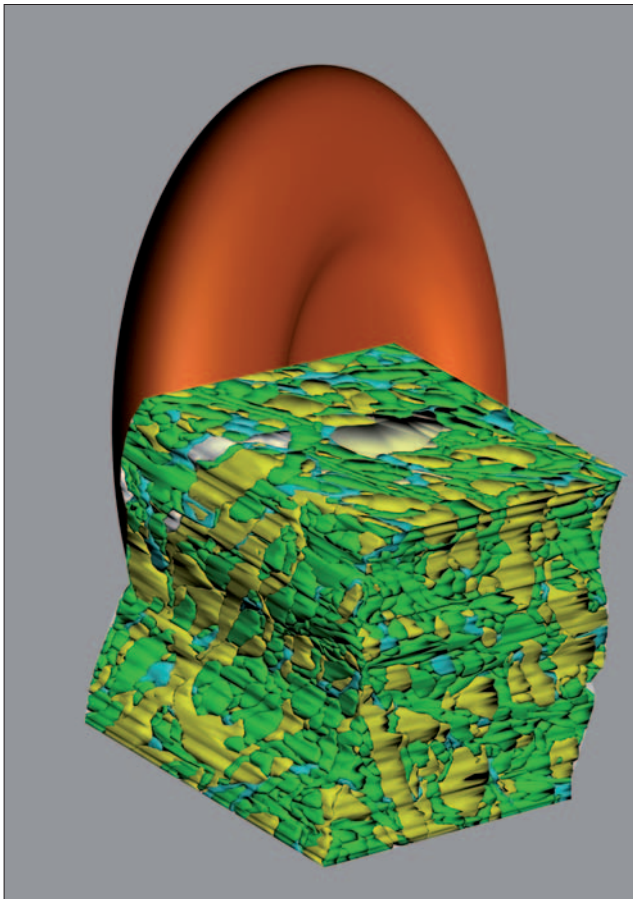
Digitální data námi vytvořených partií konektomu se stala součástí internetové databáze Open Connectome Project a jsou k dispozici všem neurobiologickým laboratořím (<https://neurodata.io/data/kharris15/>). Experti na počítačové neuronové sítě Salkova institutu v kalifornské La Jolle například z našeho modelu zjistili, že lidský mozek by mohl



Obr. 1

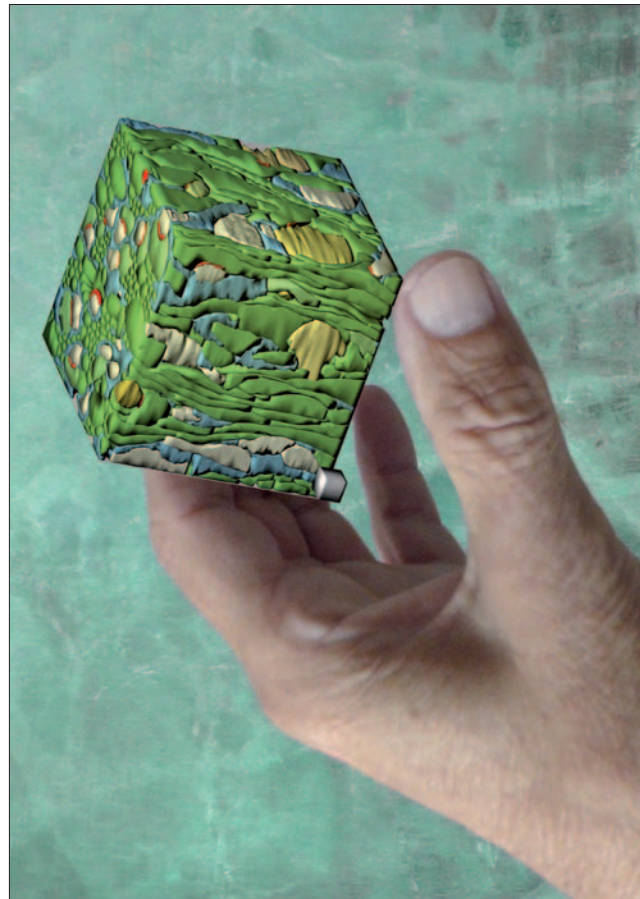


Obr. 2



Obr. 3

ukládat 10 x více informací, než se dosud soudilo. Jejich objem se pohybuje v *petabytech* a obsáhl by prý veškeré informace uložené ve světové internetové síti (!!?). Podmanivě tajemnou krásu architektury mozkové kůry v nanometrových rozměrech můžete spatřit na našem videoklipu, poprvé promítaném na kongresu v Ženevě téměř před deseti lety: <http://>



Obr. 4

www.youtube.com/watch?v=FZT6c0V8fW4 – klíčové slovo *waltz hippocampus*.

Neznám nic, co by se v nám známém vesmíru mohlo lidskému mozku vyrovnat.

A je naprosto neuvěřitelné, jak málo si ho lidstvo váží.

Prof. MUDr. Josef Špaček, DrSc.



Fakultní nemocnice Hradec Králové otevřela pro pacienty unikátní Plicní park

Plicní klinika Fakultní nemocnice Hradec Králové 26. září otevřela první část unikátního Plicního parku, který pomůže pacientům s rehabilitací při léčbě chronických plicních onemocnění. Jedná se o první zařízení tohoto typu ve střední Evropě.

První část parku dělníci vybudovali na dosud nevyužívaném pozemku se vzrostlými stromy za plicním pavilonem. V první etapě se podařilo postavit základní část parku s rehabilitačními stroji či prostory se zábradlím jako oporou při tréninku chůze. V dalších etapách budou vybudovány například chodníky se záměrnými terénními nerovnostmi pro nácvik stability chůze či relaxační klidové zóny.

Plicní klinika projekt parku představila v roce 2016, na jeho přípravě spolupracovala s dalšími specialisty z FN HK a také s lékaři z Univerzity Palackého v Olomouci. „Cvičení v příjemném prostředí parku může pomoci změnit návyky pacientů, které často nemoc upoutá do domácí izolace. Plicní rehabilitace pod správným vedením prokazatelně zlepšuje

toleranci zátěže a denní aktivitu nemocných,“ uvedl primář Plicní kliniky Fakultní nemocnice Hradec Králové Vratislav Sedlák. Plicní klinika již také nabídla možnost využití parku pro rehabilitaci pacientů i dalším klinikám FN HK. Park bude mimo dobu rehabilitace pacientů také přístupný veřejnosti.

Vybudování první části parku stálo zhruba dva miliony korun, které se podařilo získat díky sponzorům a dárcům. Celkem by výstavba celého parku měla stát necelých pět milionů korun. „Věříme, že se nám podaří získat potřebné peníze na dokončení celého parku co nejdříve,“ řekl docent Vladimír Koblížek, zástupce přednosty Plicní kliniky FN HK pro vědu a výzkum.

Na slavnostní otevření parku navázala akce Nordic Walking pro Plicní park, při které si zájemci z řad zaměstnanců nemocnice, pacientů i veřejnosti mohli vyzkoušet chůzi či běh s Nordic Walking holemi na trase podél řeky Labe. Otevření parku bylo jednou z akcí u příležitosti letošního 90. výročí otevření areálu dnešní Fakultní nemocnice Hradec Králové.

Bc. Jakub Sochor

Aktuality z Ministerstva zdravotnictví

Bez ohledu na silně rozkolísanou politickou situaci, je třeba říci, zdravotnictví se pohybuje v předpokládané trajektorii, aniž bych tím chtěl veřejně deklarovat, že se vše daří.

Velmi intenzivní diskuse se rozvíjela v otázce zabezpečení primární i nemocniční péče v pediatrii. Oba nesmiřitelné tábory setrvaly ve svých pozicích a výsledkem byl hrozící pozměňovací návrh, který by oba obory opět rozdělil a vzniklo by samostatné praktické lékařství pro děti a dorost (PLDD). Abychom předešli otevřené legislativní válce, navrhli jsme kompromisní řešení v podobě rozdělení na dva zmiňované obory, ale pouze s podmínkou zachování jedné atestace z pediatrie v délce čtyř a půl roku. Tento návrh, byť ne úplně vítán oběma stranami, se jeví jako přijatelný. Tím by byly realizovány obě nepodkročitelné podmínky tedy samostatný obor PLDD a společné vzdělávání. Věřím, že tento kompromis povede ke stabilizaci situace, samozřejmě za nastavení nového modelu rezidenčních míst.

Další diskutabilní změny se týkají tzv. „Protipadělkové směrnice“. Byť v České republice padělek vakcíny nebyl zatím zaznamenán, zavádíme systém, který může vést až k narušení dostupnosti vakcín. EU nás nutí harmonizovat legislativu v této oblasti, naše vnitřní nastavení systému však může být významně dotčeno. Podařilo se sice vyjednat výjimku pro povinné vakcíny a vakcíny dobrovolné, ale plošně hrazené, avšak ostatní doporučené vakcíny by měly být distribuovány přes lékárnou. To může řadu lékařů i rodičů demotivovat a my můžeme ještě více narušit křehkou rovnováhu přijatelné proočkovanosti. Proto se vedou diskuse o nutnosti přijmout pozměňovací návrh, který by harmonizoval použití všech vakcín obdobně, jak je tomu ve stávající běžné praxi.

Ne úplně pozitivní zprávy přicházejí z jednání s ministryní financí o zabezpečení výsluhového příplatku pro sestry. Obligátní argument nedostatku finančních prostředků zatím výrazně hendikepuje praktickou proveditelnost tohoto vitálně důležitého opatření. Sester v směnných provozech chybí několik tisíc a v čase pět minut po dvanácté je již zcela nezbytné podniknout některé stabilizační kroky. Finanční prostředky či investice vždy nějakým způsobem opatříme, chybějící lidská síla se však do budoucna stane rozhodujícím limitujícím faktorem. Personální stabilizace je alfou a omegou současného zdravotnictví. Bezprostřední řešení není zcela jednoduché, a řada návrhu přináší náznak řešení až za mnoho let.

Diskutuje se o určitých prioritních projektech MZ, tedy o reformně primární péče, zřízení nového modelu LPS, reformně psychiatrické péče, vytvoření nového modelu sociálně zdravotního pomezí, zřízení informačního portálu, připravuje se informace vlády o nové koncepci letecké záchranné služby i projekt strategických investic. Je jasné, že k nastavení priorit je nutná metodika, která se v tuto chvíli intenzivně připravuje.

Vrcholnou ekvilibristikou je pak pirátský návrh zákona k léčebnému konopí, který prakticky legalizuje jeho použití i pro rekreační účely. Bude nutno vyvinout jistě nemalé úsilí, aby v této podobě neprošel, neboť bezbřehá liberalizace společnosti nalézá mnoho zejména mladých sympatizantů.

R. Prymula

HUMOR LÉČÍ...



NO SLÁVA! Z NEJHORŠÍHO UŽ JSTE DBA VENKU.



autor Lubomír Lichý
www.lichy-kresby.cz

HRADEC KRÁLOVÉ VE FOTOGRAFIÍCH

JOSEF ŠKODA

Ještě za studií se Josef Škoda účastnil několika soutěží, které pro mladého sochaře měly stěžejní význam a pomohly mu začít si budovat umělecké jméno na pevných základech.

V roce 1924 byla vypsána soutěž na jezdecký pomník Jana Žižky v Hradci Králové, které se Josef Škoda účastnil společně s architektem Antonínem Heythumem. Do této soutěže dodal dokonce dva návrhy, jeden z nich porota složená z významných osobností nejen hradeckého kulturního života v čele s JUDr. Františkem Ulrichem ocenila jako vítězný. Pomník měl být původně umístěn na prostranství před budovou Učitelského ústavu (dnes náměstí Svobody č. p. 331). Zvoleným materiálem byl pískovec. Vzhledem k nutnosti podpěry pod břichem koně byl návrh porotou doporučen k přepracování. K realizaci ale nebyla následně navržena žádná předloha a později byl celý záměr pro nedostatek financí a malý zájem veřejnosti odložen. K soše Žižky se Škoda vrátil opět v roce 1931, kdy byl po další soutěži pověřen, aby vytvořil nový monumentální jezdecký pomník, tentokrát pro odlití z bronzu. Jezdecká socha je vždy velmi složitou záležitostí, která prověřuje tvůrčí schopnosti sochaře a řešení konstrukce formy. Je s podivem, jak mistrně se tohoto úkolu zhostil vlastně ještě v době svých uměleckých začátků.

Nová varianta sochy byla určena na Velké náměstí a měla nahradit kašnu, která stávala v blízkosti radnice. Umělec po mnoha přípravných studiích a skicách vytvořil třetinový model, který byl pstoupen k posouzení Dr. Zdeňku Wirthovi, Dr. Antonínu Matějčkovi a Jakubu Obrovskému. Návrh byl s drobnými úpravami schválen a doporučen k realizaci. K té už ale nedošlo, neboť činnost výboru pro postavení pomníku byla v roce 1942 nacisty ukončena. Pro Škodu to byl projekt téměř životní, protože na něm pracoval dlouhých 13 let.

V roce 1958 se město rozhodlo vyhlásit novou soutěž na Žižkův pomník. Pozměněné zadání preferovalo vytvoření kamenné sochy s umístěním na Velké (Žižkovo) náměstí. Vítězem soutěže se stal pražský sochař Jiří Dušek. Socha byla nakonec situována do nově přejmenovaných Žižkových sadů a odhalena 4. června 1971. Po téměř padesáti letech se tedy Hradec Králové dočkal sochy Jana Žižky z Trocnova, jen Josef Škoda se toho bohužel nedožil.

To jen ve zkratce k osudu pomníku, který částečně přesahuje rámec našeho zadání a časově přesahuje i život sochaře. Vraťme se tedy zpět do Škodových mladých let a podívejme se na jeho tvorbu chronologicky.

Společně se svými kolegy ze studií Josefem Wagnerem, Karlem Holmanem a architektem Josefem Stejskalem, pozdějším ředitelem Státní průmyslové školy v Hradci Králové, se v roce 1927 Škoda účastnil soutěže na západní trojdílné dveře svatovítské katedrály. V silné konkurenci mladí umělci obstáli se ctí, za svůj návrh byli odměněni, ale na vítězný návrh zkušenějších autorů – sochaře Otakara Španiela a kreslíře Vratislava H. Brunnera to nestačilo.

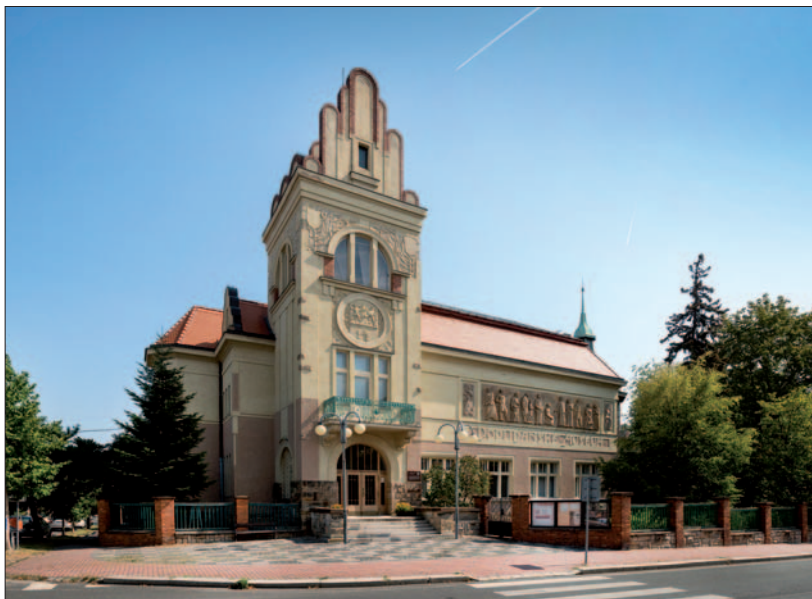
Následující rok vytvořil Husův pomník v Mochově, který rovněž patří k jeho raným dílům. Stojící, osobitě pojatá postava velmi přesně charakterizuje a zachycuje Jana Husa v jeho důstojnosti a naléhavosti, v soše je zachyceno jeho niterné dění. V témže roce vytváří reliéf s historickým námětem „Uvítání mistra Jana Husa v Českém Brodě v roce 1409“ pro jihozápadní fasádu Podlipanského muzea v Českém Brodě, kde dekorativně doplnil nově postavenou budovu podle projektu architekta Antonína Balšánka.

Na konci 20. let nebyla Praha schopna nabídnout Škodovi vhodné prostředí k jeho tvorbě, nenalezl zde samostatný ateliér, který by jeho potřebám vyhovoval, proto se uchýlil zpět do zázemí otcovy dílny v Hradci Králové. Zde se mu otevřela možnost uplatnění se v zakázkách pro město a jeho okolí.





Soutěžní návrh na pomník Žižky z roku 1924



Podlipanské muzeum v Českém Brodě, Antonín Balšánek, postaveno až 1927–1928



Socha mistra Jana Husa v Mochově, 1928



Detail podpisu Josefa Škody na Husově pomníku v Mochově, 1928



Detail reliéfu „Uvítání mistra Jana Husa v Českém Brodě“, 1928

Použitá literatura:

Dílo akademického sochaře Josefa Škody (kat. výstavy), Hradec Králové, 1951

Josef Škoda – drobné plastiky, kresby k 80. výročí narození (kat. výstavy), Hradec Králové 1981

Výroční zpráva Jednoty pro dostavění hlavního chrámu sv. Víta na hradě pražském 1926, Praha 1927

ZEMKOVÁ Michaela, Václav, Bohumil a Josef Škodovi, Dvacet let ochránců památek ve východních Čechách 1990–2010, Hradec Králové 2010, s. 54–64

PhDr. Markéta Pražáková

Foto: Miroslav Beneš

Muzeum východních Čech v HK

Ostrov jasných hvězd, výtečných humrů a..., „fumari“



Pokud se chcete trochu vrátit až do středověku, navštivte ostrov Lastovo. Fotografie městečka Lastovo (Obr. 1) mne letos na jaře úplně okouzila a od té doby jsem se intenzivně těšil na dovolenou. Jde o nejvzdálenější obývaný ostrov (Obr. 2) od Makarské riviéry směrem k Itálii a cesta na něj vede samozřejmě lodí, i když přechodně tam bylo možné cestovat i hydroplánem a možná se tato možnost v budoucnu vrátí. Nejjednodušší cesta k němu vede ze Splitu: proplujete Splitskými vraty, dále mezi Hvarem a Paklanskými ostrovy, přistanete krátce v „rodišti“ Marco Pola – ve Vela Luka na Korčule a už Vám bude zbývat jen asi hodina poutě po moři k dosažení přístavu Ubli. Je jedním ze sedmi městeček, která byla založena v různých historických obdobích, přičemž nejstarší zbytky lastovských staveb pocházejí z časů asi 7 000 let zpět. Připlutí do Ubli a jeho opuštění pro nás zůstalo zahaleno noční a časnou ranní tmou. Ale pohledy na ostrov a jeho okolí při západu slunce ze shora nám umožnily výstupy na kopec se zbytky šlechtického sídla – Kaštelu vypínající se nad městečkem Lastovo do výše necelých 200 m n. m. a na heliport, který je na horském hřebenu v těs-



Obr. 2

né blízkosti nevyššího bodu ostrova Humu (417 m n. m.). O tom ale později.

Cesta sem vlastním autem se sice trochu prodrazí, ale i naše poměrně rozměrná Mazda se tak mohla projet po pevnině v širším moři po docela pěkných silnicích, které jednotlivá osídlená místa ostrova spojují. Celý ostrov procestujete celkem snadno za méně než hodinu, ale každodenní výlety na většinou kamenité ale i písčité pláže přinášely zajímavé zážitky z pohledů na zalesněný ostrov, který je stejně jako nedaleký Mljet veden jako chorvatská přírodní rezervace. Podobně jako na něm tu naleznete četné hluboké zálivy, které místy vytvářejí doslova jezera tím, jak úzký je do nich vjezd pro lodě rybářů a výletníků. Lastovo je největším ostrovem Lastovského souostroví čítajícího 46 ostrovů a ostrůvků. Kromě Prežby, který je s hlavním ostrovem spojen malým betonovým mostem v obci Pasadur, jsou ostatní dosažitelné jen po moři. U ostrova Mladine v jejich východní skupině je krásná písčiná pláž Saplun (Obr. 3) a denně k ní směřují malá výletní plavidla místních podnikatelů, ochránců přírody a soukromých motorových člunů a plachetnic. Pobyt na ostrově zaručuje nádherný klid nepokažený turistickým ruchem a první hodiny našeho pobytu byly úplným balzámem na duševní stav, který byl značně rozhoupán posledními měsíci práce a úmornými vedry u nás doma. Zvláště poté, co jsme opustili Split, úplný Babylón vytvořený hemžením obrovského množství turistů a motorových vozidel, kdy od dopoledních až do pozdních nočních hodin se dalo pohybovat jeho ulicemi jen velmi zvolna a i s určitou dávkou agresivity. Jinak by se nám nepodařilo dojet si pro jízdenky na trajekt či na večeri ve starém městě obklopujícím Diokleciánův palác, protože motající se jedinci i skupiny turistů všech barev pletí se svými mobily, do nichž hleděli



Obr. 3

nebo jimi fotili, byli opravdu hustě naskládáni v úzkých malebných uličkách dlážděných hladkým a lesklým mramorem z dalmatských pohoří. Ve Splitu jsme nakonec strávili skoro celé dva dny, když jsme původně plánovali jen dvě noci. Trajekt v sobotu dopoledne totiž nepobral všechny zájemce cestující především na Korčulu pro její větší vybavenost a celkovou popularitu a tak ti další včetně nás museli ces-

jemně zmírňují zdejší letní vedra. Vysoká čistota ovzduší a nízká světelná kontaminace láká za tmy na místní kopce pozorovatele hvězd a na některých z nich dokonce naleznete mapy hvězdné letní lastovské oblohy. Nezakouří Vám ji ani četné a pro ostrov charakteristické *fumari* (Obr. 4) – rozmanitě tvarované komínové peci s rožni a grily. Na nich místní připravují nejenom poklady z moře, ale i jehněčí a skopové



Obr. 4

tovat ve večerních až nočních hodinách. Do Ubli nás pak na trajektu pro asi 150 vozidel a několik set cestujících dorazilo po 5 hodinách plavby klidným mořem už jen asi 8 osobních aut a 30 romantiků a excentriků. Mělo to však výhodu při zpáteční cestě, protože nemožnost dostat se na palubu v Ubli pro zájem přesahující kapacitu plavidla není historicky doložena.

Lastovo nabízí řadu pozoruhodností. Ostrov sice patří k místům s nejvyšším počtem dnů slunečního svitu (kolem 300 v roce), hned po Hvaru, ale větry *maestral* a *levant* při-



Obr. 5

z ostrovního chovu. Chovají se tu i jiná domácí zvířata a pěstuje středomořská zelenina i některé druhy ovoce na polích a v sadech mezi kopci a horami (Obr. 5). Je zde velmi úrodné moře, které mimo jiné nabízí humry v jedné z nejlepších kvalit na světě a spoustu ryb a plodů moře. Potápěči si přijdou na své díky několika „*diving centre*“, neboť ve vodách kolem ostrova mohou obdivovat i krásu červených korálů, pestrou mořskou flóru a zajímavou faunu. Trpělivým a zaníceným pozorovatelům přírody se pak na skalních útesech mořských břehů ukážou hnízdící i plachtící sokoli a albatrosi a na volném moři delfíni. V několika krasových jeskyních sídlí vzácné druhy netopýřů. Zelený ostrov je z části



Obr. 7



Obr. 6

porostlý středomořskými *macchiemi* a ze 70 % borovicemi a duby. Jihovýchodní cíp je hodně skalnatý a vévodí mu klasický maják (Obr. 6) a v přízemí této stavby se lze ubytovat v prostorných apartmánech. V porostu skal a lesů lze narazit i na vzácné traviny. Nemohu také zatajit překvapivou informaci pro české houbaře, že v září a říjnu lze pod stro-

movým porostem sbírat houby ze skupin holubinek a hřibovitých! Můžete tu narazit i na volně rostoucí jedince jeřábu oskeruše (*Sorbus domestica*) s plody tvaru hruštiček, který je i u nás trochu doma v okolí Strážnice a jeho plody jsou surovinou pro výrobu především věhlasné pálenky, kompotů a marmelád a jako nejkrásnější dřevina Lastova je uváděn „jahodový strom“ (*Arbutus unedo*). Jinou pozoruhodností ostrova hluboko ve vodách Jaderského moře jsou tunely vyhloubené do skal přímo z vody, které sloužily jako úkryty ponorek (Obr. 7) a vojenské bunkry na úbo-

cích jižních skal. Lastovo patřilo mezi světovými válkami Itálii a podobně jako na ostrově Vis zde sídlilo vojsko a to i po návratu tohoto ostrovního území Chorvatsku po 2. světové válce. Až do vyhlášení samostatného Chorvatska v r. 1991 nebyl ostrov pro turisty přístupný.

Když odmyslím složitosti cestování do Chorvatska a zpět spojené s turnusovým střídáním výletníků z mnoha zemí Evropy o víkendech a snad v celé střední Evropě intenzivními rekonstrukcemi silnic a dálnic, tak Jadran opět nezklamal.

Milan Kaška

Ohlédnutí J. Bavora



Odcházení z pracoviště, kde člověk strávil nepřetržitých 47 let, v případě výtvarníka přináší velkou spoustu třídění papírů – nejruznějších dokumentů, poznámek, přípravných kreseb,

předloh obrázků, originálů ilustrací, knih. Nastává náročný proces rozhodování, co vyřadit definitivně, co zachovat určitě, co pro případ, že by se někdy mohlo hodit.

Dominantním faktem je především vědomí, jak se svět obecně a život na fakultě za bezmála půlstoletí zásadně změnil. Na hradeckou lékařskou fakultu jsem přišel v září roku 1971 a ve funkci anatomického malíře vystřídal paní Gabrielovou, odcházející do důchodu. Bylo to nenormální politické období vzednuté vlny počínající tzv. „normalizace“, politických čistek a četných vynucených odchodů skvělých učitelů z fakulty. Některé z nich, například pozdější profesory Ilju Hradila a Josefa Špačka jsem měl štěstí ještě krátký čas zastihnout jako kolegy na tehdejší spojené katedře morfologických věd. Profesora Hromadu už ne, zemřel rok předtím, respekt a úcta k němu a k jeho učiteli prof. Borovanskému jako představitelům české anatomické školy však dlouho přetrvávala. Mezi novými spolupracovníky jsem se od počátku cítil dobře, byli jsme mladí a podařilo se nám uchovávat vnitřní mikrosvět relativní svobody a důvěry. Vzhledem k tehdejšímu neutěšeným společenským poměrům to bylo neuvěřitelné a povzbudivé.

S mladým přednostou ústavu Jiřím Pařízkem a spolupracovníky jsme z pověření Československé anatomické společnosti připravovali a organizovali celostátní morfologické sjezdy, v roce 1973 ve Špindlerově Mlýně a o deset let později v Hradci Králové. Pamětníci si jistě vzpomenou, jaké technické a materiální podmínky a možnosti existovaly v sedmdesátých a osmdesátých letech pro přípravu dokumentace k výukovým přednáškám, k prezentacím na odborných konferencích a sjezdech. Všechno vznikalo metodou „hand made“. Podklady pro výrobu diapozitivů, folie pro zpětné projektory, shánění propisotů, barevných papírů, ručně psané texty, realizace doslova „na kolena“. Nemožnost použití tiskáren a kopírek (mohly by být zneužity k nepřátelské propagandě). Počítače a další vymoženosti v nedohlednu. Koncem 70. let začínající (u nás) era posterů přináší lepení

a špendlení barevných podkladů, tabulek, fotodokumentace a dalších komponentů na plochy panelů. Při účasti na odborných akcích v zahraničí, kdy šťastnější západní kolegové přicházeli se srolovaným vytištěným plakátem, čeští účastníci se s drobnými technickými handicapami úspěšně vyrovnávali vtipnými doplňky, například kreslenými vtipy V. Renčina, M. Bartáka či P. Matušky.

Výukové obrazy k přednáškám bylo zpočátku nutné malovat v duchu letité tradice na velkých formátech, aby byly v posluchárně viditelné i ze zadních lavic. Velmi rád vzpomínám na rekonstrukci anatomického muzea v roce 1975. Jiří Pařízek přišel s nápadem obložit stěny chodby výtvarně zpracovanými morfologickými motivy. Nečekaný a lákavý úkol pro výtvarníka! Během prázdnin jsem na polystyrénových deskách vytvořil 135 sádrových reliéfů. Na podklad pro sgrafito podle klasické receptury jsme s Jirkou přivezli autem jemný písek odkudsi z břehu Orlice. Podklad připravil pitevni zřízenec pan Kubias, původně zedník. Ostatní už bylo na mně.

Během let se postupně rozšiřovala má spolupráce s jednotlivými klinikami ve fakultní nemocnici i s dalšími pracovišti v celostátním měřítku. Vedle ilustrací k publikovaným příspěvkům do odborných časopisů, výtvarných ztvárnění dokumentace pro postery a k přednáškám, směřovala má tvorba postupně stále víc k ilustracím učebnic, odborných publikací a monografií. Celkem se jedná asi o 60 knih. Když tak lovím v paměti, nevzpomínám na kliniku, se kterou bych v tomto směru neměl pletky.

Vyčerpávající a časově náročné bylo pro mne každoročně také psaní promočních diplomů, v průběhu tří desetiletí se jejich držitelé stala pěkná řádka absolventů fakulty.

Vážím si toho, že během této letité spolupráce jsem měl možnost osobně zažít řadu lékařských legend z Hradce i z dalších univerzitních měst. S některými z nich mě pojilo i osobní přátelství. Spolupráce i osobní vztahy s jejich následovníky z mladší generace pokračují dodnes.

Důležitou součástí mého mnohaletého působení na fakultě bylo organizování kulturních akcí. Zpočátku, v 70. a 80. letech, to byla spíše „úniková“ forma angažovanosti v rámci kulturní komise tehdejšího ROH. Řadu let jsem měl „na triku“ pořádání autobusových zájezdů do pražských divadel, od roku 1975 začala éra pravidelných výstav výtvarného umění na zadním schodišti k pitevni části anatomického ústavu. Originály děl F. Tichého, K. Lhotáka, J. Anderleho a dalších klasiků, půjčované z Krajské galerie, střídala tvor-

ba současných výtvarníků J. Jankoviče, V. Komárka, B. Borovského, L. Jandové, P. Matušky a dalších. Vystavovali jsme několikrát kreslený humor Vladimíra Renčina v době, kdy byl autor oficiálně v nemilosti. Během patnácti let se zde vystřídalo kolem sto padesáti výstav. Od roku 1990 jsou k těmto účelům využívány prostory v 1. patře budovy. V roce 2000 se zde uskutečnilo památné a milé setkání s Olbramem Zoubkem při vernisáži jeho výstavy a odhalení sochy, jemuž předcházela návštěva pražského ateliéru. Rozsah mého kurátorství se rozšířil od roku 2007, kdy jsem se po rekonstrukci budovy lékařské knihovny ujal výstav v Galerii Na Hradě. Zajímavou pedagogickou zkušeností

byla pro mne výuka bakalářek na naší fakultě. Dvacet let jsem byl garantem předmětu estetická výchova. Jsem rád, že jsem mohl být svědkem a taky přímým účastníkem dění na fakultě v průběhu uplynulého téměř půlstoletí. Spoluprožíval jsem neradostné období normalizační totality a především euforické chvíle závěru roku 1989 s radostí z nabyté občanské a akademické svobody.

V prostředí výuky a výzkumu morfologie lidského těla jsem jako výtvarník postupně nacházel inspiraci a motivaci také pro svou volnou malířskou a grafickou tvorbu. Jsem vděčný za to, že jsem mohl být jako výtvarník ve službách medicíny.

Josef Bavor

Osvěta v obrazech

ČÁST 4. ŠKOLNÍ OBRAZY S MOTIVY POHÁDEK A BAJEK

„Mysleme však jen na pohádku ve škole! Pohádky, které učitel dětem přečte nebo vypravuje, patří mezi sváteční chvílky ve školním životě dětí. Pohádka na děti působí, získává zcela jejich zájem a dovede je povzbudit z jejich pasivní nesmělosti k tomu, aby se zúčastnily vypravováním, ilustrováním nebo modelováním. Bylo by proto neohospodárné pohádky ve škole jen přečíst a nevyužít jejich krásy po všech stránkách. (...) O pohádku mají děti zájem. A zájem dětí jest nejvydatnější pomocník učitelův, který zaručuje i dobrý výsledek.“

V této části seriálu pro časopis Scan se trochu netradičně budu věnovat výhradně školním obrazům s motivy pohádek a bajek nakladatelů od počátku 20. století do druhé poloviny 20. století.

Pohádky a bajky se jako motiv dostaly na školní obrazy již počátkem 20. století. Vydavatelé učebních pomůcek zařazeny do tematického okruhu Názorné vyučování. K nejvýraznějším vydavatelům školních obrazů s pohádkami patřilo na poč. 20. století nakladatelství C. C. Meinhold & Söhne v Drážďanech. Jednalo se o nakladatelství fungující po řadu generací, původní tiskárnu zřídil Carl Christian Meinhold již v roce 1777. Toto nakladatelství se specializovalo na dětskou literaturu, historickou naučnou produkci a také vydávání školních obrazů s různou tematikou. Soubor téměř třiceti pohádek inspirovaný zejména pohádkami bratří Grimmů zde vycházel ještě v průběhu třicátých let 20. století. Výtvarnou podobu jim vtiskl malíř, grafik a ilustrátor Paul Hey. V katalogu školních obrazů a map firmy Logia najdememe v roce 1931 dokonce dva cykly Meinholdových *Obrazů k pohádkám*, které se lišily zejména rozměry a částečně také výběrem pohádek. Pohádkové školní obrazy vydávalo na začátku 20. století také nakladatelství Piffel's Söhne ve Vídni.

Velmi zajímavý soubor školních obrazů s motivy pohádek a bajek vydávalo ve třicátých letech 20. století nakladatelství Josefa Ungera v Brně. Tyto školní obrazy byly schváleny Ministerstvem školství a národní osvěty jako učební pomůcky a na zadní straně byly opatřeny zkrácenými texty pohádek jako metodickou pomůckou pro učitele. Výtvarně byl každý obraz rozdělen na tři části, podle kterých se děti měly učit samostatně vypravovat děj pohádky nebo bajky.

Školní obrazy byly využívány v řadě předmětů, a to nejen při výuce českého jazyka a literatury, ale také prvouce, názorném vyučování nebo výtvarné výchově.

V Ungerově souboru se vedle známých a oblíbených pohádek a bajek objevují také příběhy zcela neznámé. Bajky a příběhy, ve kterých jsou hlavními hrdiny zvířata, přinášejí dětem vždy nějaké ponaučení. Soubor obsahuje jedenáct pohádek a bajek: Dlouhý, Široký a Bystrozraký, O Budulínkovi, O Palečkovi, O veliké řepě, Jak se Honza stal králem, Jak stehlík k svým barvám přišel, Žabákovy radosti a strasti, Kozlové na lávce, O lenošné myšce (Myší rodina), Dlouhé uši, Vrána a liška. Nakladatelství uvedlo u textů jako



Sedmero krkavců, C. C. Meinhold, Drážďany, 1. čtvrtina 20. století



Zvířátka a Petrovští, 1. čtvrtina 20. století, C. C. Meinhold, Drážďany

autora dvou pohádek Karla Jaromíra Erbena, dvakrát je uveden Rudolf Eliáš, řídící učitel měšťanské školy, jednou Antonín Puchmajer a dvakrát A. M. Kadlčáková jako autorka úpravy textu pohádky pro tisk. U ostatních obrazů není autor pohádky uveden vůbec. Je pravděpodobné, že předlohou byly i pohádky Boženy Němcové a bratří Grimmů. Ungerovy pohádkové školní obrazy mají i různé autory výtvarné části. Ilustrátoři jsou uvedeni pouze na třech z jedenácti obrazů: Stanislav Holeček, V. Tag a sign. M. K.

Pohádky se objevily na školních obrazech vydávaných různými nakladatelstvími i po druhé světové válce. Vydávalo je např. Státní nakladatelství učebnic nebo Státní pedagogické



Perníková chaloupka, C. C. Meinhold, Drážďany, 1. čtvrtina 20. století



O veliké řepě, Josef Unger, Brno, 1934



O červené karkulce, Piffel's Söhne, Vídeň, kol. r. 1900

nakladatelství v Praze. Jednalo se o třídílný soubor Zvířátka a Petrovští, kde byly použity ilustrace Františka Ženíška. Vyšly také cykly Pohádka O Budulínkovi a O zlé koze, kde metodickou část zpracovala Jarmila Hřebejková, autory výtvarné části byli Jan Podhajský a Vladimír Brehovský.

*PhDr. Pavla Koritenská
Muzeum východních Čech v Hradci Králové
Školní obrazy (Sbírka MVČ), foto Miroslav Beneš*

Použitá literatura a prameny

Matyášová, Alena. *Vzácné školní obrazy. III. díl Abeceda*. Praha: Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze, 2013.

Jelínek, Antonín; Jelínková, Marie. *Pohádka v prvouce*. Praha: Ústřední učitelské nakladatelství a knihkupectví, 1942. *Ilustrovaný ceník Josef Unger*. Brno: Josef Unger, Učebné pomůcky, nedatováno.



Vrána a liška, Josef Unger, Brno, 1934

Kam za kulturou:

16. 1. – 18. 2. 2019 20. 2. – 18. 3. 2019 20. 3. – 16. 4. 2019 17. 4. – 14. 5. 2019	GALERIE NA HRADĚ V HRADCI KRÁLOVÉ František Kalenský – Obrazy a kresby Jiří Šindler, Jaroslav Doležal – Obrazy a plastiky Radek Petříček – Obrazy a kresby Karel Janoušek – Obrazy
15. 2. – 26. 5. 2019 14. 6. – 22. 9. 2019 21. 6. – 22. 9. 2019	GALERIE MODERNÍHO UMĚNÍ V HRADCI KRÁLOVÉ Transformer Milan Langer Lubomír Typlt – Jiří Načeradský Odkaz biskupa Josefa Doubravy
4. 12. – 27. 1. 2019	MUZEUM VÝCHODNÍ ČECH V GALERII MODERNÍHO UMĚNÍ HRADEC KRÁLOVÉ Čest práci, paní učitelko!
17. 10. – 10. 3. 2019 13. 11. – 31. 3. 2019	VÝCHODOČESKÁ GALERIE V PARDUBICÍCH Ladislav Machoň a Pardubice Staré Pardubice očima malířů



Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Josef Unger, Brno, 1938

Pour Féliciter
2019

